

РІК XX. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н ДЖ. ЧЕТВЕР, 17-ГО ЖОВТНЯ 1912 ЧИСЛО 42. — VOL. XX. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, OCTOBER 17, 1912. No. 42.

ПРОТОКОЛ

з XII. Головної Конвенції Руського Народного Союза в Америці, котра відбула ся на днях 9—14 вересня 1912 р. в Wilkes Barre, Pa.

(Дальше).

277. Теодор Яворський 1
278. Йосиф Котик 2
279. Франко Скікевич 1
282. Николай Крук 1
283. Петро Цовків 1
285. Михайло Ґрацонь 1
286. Петро Решетар 1
289. Лукіян Шеремета 1
291. Теодозій Ґлюз 1
293. Марія Сурґент 1
294. Петро Ґарбінський 1
296. Теодор Калиновський 1
297. Михайло Шмандюк 1
298. Іван Кушнір 1
299. Михайло Буртик 1
300. Іван Березовський 2
301. Ізидор Костюк 1
304. Петро Кречковський 1
309. Семен Цєсля 1
310. Тереса Сулик 1
311. Олекса Хомій 1
313. Анна Корнель 1

Окрім висше наведених делеґатів появили ся на Конвенцію отсї Головні П. Т. Урядники Р. Н. Союза: о. М. Балог, духовний отець; Дмитро Капітула, пред.; Марія Черемшак, містопредс.; Іван Мартон, місто-предс.; Теодозій Лабовський, секр. рекорд.; Семен Ядловський, секр. фінас.; Алексій Шаршонь, кас.; о. В. Балог, Константин Поступак і Теодозій Каськів — члени контр. Комісії; Радні: Іван Ґлова, Андрій Стефанович, Йосиф Ялечко, Сильвестер Маркевич, Василь Левчик і Андрій Добош; Ілько Моранець, орґанїзатор; Антін Цурковський, редактор руської „Свободи"; Андрій Ґела, ред. словенської „Свободи"; Константин Кирчів, управитель „Свободи".

Гол. предс. п. Капітула покликав на предсїдателя Конвенції Всеч. о. Д. Хомяка і двох заступників: пп. А. Валєвського і Пришляка. Коли присутні заняли свої місця, о. Хомяк запитав ся, чи пп. Делеґати і Делеґатки суть задоволені тим, щоб він заняв місце предсїдателя Конвенції. Так всї сказали одноголосно, що годять ся на тоє. Так о. Хомяк подякував пп. Делеґатам і Делеґаткам і покликав з поміж делеґатів двох секретарів до списуваня протоколу: пп. А. Кріля і О. Шараварка. Нїм приступлено до порядку дневного, ухвалено, що Гол. Конвенція має розпочинати ся кождого дня від години 8. рано до 12. в полудне, а від 2. до 6-тої по полудни. Ухвалено, що кождий делеґат як і делеґатка, єсли би вносили такі дебати, котрі би спричиняли роздори гол. Конвенції, або єсли би переступали порядок і правила Конвенції на внесенє о. Даниловича ухвалено слїдуючі кари: 1-ий раза $1.00, 2-ий раз $2.00, 3-ий раз $3.00 і тратить право забирати голос того дня. Кари зібрані мають віддати ся на школи „Просьвіти" в Америці.

На внесенє п. Стеткевича ухвалено. що кождий делеґат може забирати тільно 2 рази слово в одній справі і то 1-ий раз може говорити так довго, доки не скінчить, розуміє ся, коли в своїй бесїді буде тримати ся стисло предмету, а другий раз не більше як 5 мінут. Дальше Верефікаційний Комітет здав справозданє і заявив, що відділи уневажнені через Верифікаційний Комітет суть слїдуючі: від. 3., понеже не мав права більше як до двох голосів, а було 3 делеґати. Так о. Іл. Кузїв опустив галю добровільно. Дальше від. 10 і від. 186, однак ухвалено, що делеґати сих відділів можуть бути присутними на Конвенції і признано їм повне право як і кождому делеґатови.

Засїданє замкнено.

(Дальше буде).

Звіт

Головної Контрольної Комісії, відбувшої ся на днях 8-го до 11-го жовтня 1912 зі стану маєтку „Свободи" при передаваню уряду нововибраному завідателеви „Свободи".

Головна Контрольна Комісія передала новому завідателеви „Свободи" п. А. Савці від старого менаджера „Свободи" п. К. Кирчова, банкову книжочку, на котрій знаходило ся готівки в сумі $2.430.08

На сю суму не перейшло єще виписаних вже, а не скешованих через банк чеків в сумі 714.63

Так що завідатель „Свободи" п. Андрій Савка переняв цілого маєтку грошевого в сумі 1.715.45

Джерзи Сіти, Н. Дж. 11. жовтня 1912.

о. В. Балог, С. Милянович, Й. Ялечко.

При сїй нагоді Головна Контрольна Комісія почуваєсь до морального обовязку в імени цілої орґанізації Р. Н. С. зложити старому менаджерови п. К. Кирчеву як найсердечнїйшу подяку за точне і солїдне діловодство через кілька літ його ревної праці при зарядї „Свободи". Мусимо тут зазначити, що бувший менаджер п. К. Кирчів положив немало праці і труду при закупнї і реперації власного дому Р. Н. Союза, що вимагало богато труду і праці довший час поза урядовими годинами і через се п. К. Кирчів заслугує на цілковите вотум довіря.

о. В. Балог, С. Милянович, Й. Ялечко.

Головні Контрольори Р. Н. С.

Повідомленє.

До відома всїх П. Т. місцевих Урядників і бувших Орґанїзаторів Р. Н. Союза.

Отсим подає ся Вам, Вп. Панове, до відома, що з причини зреформованя Руського Молодечого Союза, та надії, що сей Р. М. Союз розвине ся небавом на ширшу скалю, а тим самим і праця около його розвою побільшить ся, — головний фінансовий секретар, котрому XII-та Гол. Конвенція припоручила заняти ся місцевими орґанїзаторами, за згодою Головного Уряду Р. Н. С. зрезиґнував з сего уряду, а сю працю припоручено менї, се є головному предсїдателеви.

Сю працю я переняв на себе і з днем 15 го жовтня (октобра) с. р. розпочинаю свій новий уряд.

При сїй нагоді повідомляю всїх пп. старих орґанїзаторів, що всї їх належности за місяць вересень (септембер) с. р. виплачу їм що до цента, наколи пришлють на мої руки відповідні рахунки і посьвідченя.

Від 15 го жовтня с. р. кождий фінансовий секретар місцевого відділу Р. Н. Союза стає ся рівночасно орґанїзатором свого відділу (після ухвали XII-ої Конвенції) і має право за кождого новопринятого члена взяти собі 50 центів титулом нагороди; решту принятих від новоприступившого члена гроший належить відослати до каси Р. Н. Союза враз з кождочасним розметом.

Чи то орґанїзатори-секретарі, чи инші члени Р. Н. Союза, котрі мають добру волю і щиру охоту заняти ся орґанїзованєм нових відділів та приниманєм нових членів до нашої орґанїзації, мають найперше в кождій орґанїзаторській справі звернути ся до мене, а я вишлю кождому всї потрібні інформації і друки.

Панове Товариші! Отвирає ся перед кождим з Вас широке поле до невсипущої народної праці. Побіч тої скромної грошевої нагороди, яку дістанете за свої тяжкі труди, жде Вас єще в будучности инша, далеко більша і приємнїйша нагорода, а се: вдячність рідного народа! Возьміть ся проте щиро до праці і покажіть цілому сьвітови, що на Американській Руси є сотки і тисячі горячих руських патріотів, котрим доля і слава рідної орґанїзації не є байдужна. До праці, Товариші!

Д. Капітула,
головн. предс. Р. Н. Союза.

РОЗПОРЯДЖЕНЄ.

На підставі ухвали XII. Гол. Конвенції Р. Н. С. повідомляю отсим всїх дотеперішних П. Т. місцевих органїзаторів Р. Н. Союза, що їх уряд уневажняє ся з днем 15. жовтня с. р. Місця старих місцевих органїзаторів мають заняти від означеного висше дня пп. фінансові секретарі кождого підрядного відділу Р. Н. Союза.

Д. КАПІТУЛА,
гол. предс. Р. Н. С.

СПИС

П. Т. Делеґатів-жертводавців, котрі при виплаті діет зложили свої датки на „Рідну Школу" в Америці:

Алекс. Баліґроцький 1.00 дол., Мих. Варан 1.00 дол., Мих. Бунда 1.00 дол., Лешко Сидоряк 1.00 дол., Вол. Стадник 50 цнт., Ал. Цепко 1.00 дол., Анд. Підуфалий 50 цнт., Ан. Тиханевич 50 цент., Н. Паславський 50 цнт., Вас. Шлемко 50 цнт., Ілия Борис 44 цнт. — Разом $7.94. Кари за нарушенє порядку через пп. Делеґатів $16.00. — Загальна сума виносить $23.94.

о Д Хомяк.

Справленє похибок з попередного числа:

Одним з трох членів Верифікаційного Комітету був Іван Бунґа (мол.), а не Мих. Бунда. Василь Оліярчик був делеґатом з 54, а не з 53 відділу.

Просьба

до всїх щирих Патріотів Русинів-Українців околиці Пітсбурґа аж по Юнґставн включно.

Прошу всїх патріотів, замешкалих на плейзах в околиці Пітсбурґа, котрі хотіли б, щоб на їх плейзї відбуло ся віче в справі народній, щоби безпроволочно подали на руки підписаного докладну адресу місця (галї), в якім се віче має відбути ся. На вічу буде промовляти делеґат просьвітих товариств зі Старого краю, п. С. Демидчук.

Час віча оголосить ся в часописях пізнїйше, коли п. С. Демедчук буде вертати зі своєї подорожи по Канадї.

З поважанєм

о. Василь С. Гривнак,
113 Third Ave., Butler, Pa.

Віча в справі „Рідної Школи“.

Taylor, Pa.

(Повитанє галицького делєґата. — Його палкий реферат. — Сердечний настрій. — Чи не гаразд було-б від тепер за єдність подбати.)

В сій благій надії, що „Свобода“ буде містити на своїх сторінках звіти із всіх віч, устроюваних при співучасти п. Семена Демидчука, делєґата галицьких Українців, — посилаю короткий звіт з нашого вчорайшого віча. Гадаю, що точне зареєстровуванє перебігу кождих таких сходин патріотичних буде мати велике значінє так для нас, як і для братів в старім краю. Для нас, — бо за протяг кількох місяців мати-мемо суму народної гордости і одушевленя, що обхопило маси наших заточенців; і для братів в старім краю, бо саме тепер, коли делєґат галицьких Українців переїздить здовж і поперек американські оселї, увага старокраєвих патріотів-політиків більше звернена на житє американських Русинів, а се, розуміється само собою, викличе більше заінтересованє на будуче і положить може конець тим, нераз так страшно натягненим і куріозним новинкам про „Русинів в Америці“, що появляють ся від часу до часу на стовпцях старокраєвої преси... Тому пожаданою річию було-б, після мойого пересьвідченя, щоб мовчанкою не оминути ні одною теперішного віча а постійно подавати: перебіг, число учасників, льокальні відносини, замічений настрій, рефлєксії... Хоч наперед вже можна сказати, що сї описи будуть в дечім надто субєктивної вартости, та сама річ, факти, так сказати: есенція річи, мати-ме своє далекосягле значінє.

Дня 4-го н. ст. жовтня, вечером, відбуло ся віче в Тейлор, Па. Почин до скликаня сього віча дала недавно тому заснована „Читальня парохіяльна ім. Маркіяна Шашкевича“ і вибраний на окремих сходинах (на яких був присутний також п. С. Демидчук) комітет, котрий видав до загалу тейлорських Русинів горячу відозву, запрошуючи їх до шкільної галї в імя одної, спільної ідеї, що її кождий Українець повинен леліяти у своїй груди без огляду на побічні случайні ріжниці. Як звісно, місточко наше не богато має Русинів, і півтора сотки найповажнійших вічевиків, приклонників всіляких партій і переконань, — число надсподівано велике! Бадьорні, веселї і погідні лиця зраджували внутрішний настрій і зрозумінє діла. Як гарно діє ся на души чоловіка, коли на чужині має свій власний кугок, де можна зібрати ся на спільну нараду і не потреба впрошувати ся до всяких галь побіч сальонів з пияцькими барами! Від коли мають тейлорські Русини свою просторy, ясну, кріслами й лавками заставлену хату, — від тоді слїдно більшу певність, розмах, енерґію. І нашому дорогому гостеви з Галичини незвичайно приятно було, коли дізнав ся, що ми вічувати-мемо не в наймах а у себе! Виступивши на трибуну, представив о. В. Держирука зібраному народови п. С. Демидчука і повитав його так іменем комітету, як і всіх присутних... Ти бачив, брате, як весною збере ся біля заставки водна маса і там спинить ся, що ні одної морщинки не побачиш на її плесї. А коли підведеш ключем деревляну засуву, то загремить тобі таким клекотом, що й земля задрижить! Так і тут: як тільки побачили вічевики свойого Гостя з далекого, рідного краю, загреміли рясні оплески радости, щирости, одушевленя...

І зачала ся історія... Не ся історія, що її присуває нам перед очи запорошена чорними рядочками задрукована книга; а ся історія, що її говорить серце до серця, говорить сльозою, зітханєм тужливим, надією сріблистою, вірою в яснійше „завтра“, бундючністю свобідної народної гордости... Історія так подрібно звісна кождій одиниці великої української сім'ї а так безвинно нова, що жалить груди думкою про „занапащений, тихий рай“, а рівночасно підводить кріпку долоню і сьміле чоло на зустріч ворога, що „кує кайдани“... Зміняють ся картини так невловимо, як сї дрібонькі кінематоґрафічні образочки, що пересувають ся перед нашими очима скоро-прескоро і зливають ся на полотні у вимріяні краєвиди, поетичні образи... Ось стають нам перед очи замаєні, тихі наші села, що гомонять чарівною руською піснею і оболікають ся вечірним спокоєм і перлистою росою; гомонять до нас рідні околиці чарівною мовою вузко-розмежованих нив, зелених левад і сріблистих ручаїв; никне віддаль, ширінь безмежного океану, бо тут же говорить душа старокраєвого брата-хлібороба до такої же души хлібороба-дезертира... А далї чути якийсь зловіщий шипіт гадини: злодійська рука намагаєть ся загарбати всьо добро рідних сторін і кігті затопити у саму народню душу... Чи ловиш ухом сей пекольний реґіт ворога, що всьо загарбує а при кінци каже: „Чом ви нам платить за сонце не повинні?“ А потім повстає закований, прибитий великан, мов сей дідуган козак з могильного кургану, витягає долоні до „сонця правди і любови“, мече в небеса голосну пісню свободи і побіди! Яка сумна... ні, яка весела історія!

Слухали вічевики сеї історії із задержаним віддихом, слухали уважно. І певно користь віднесли! Від часу до часу довготреваючі оклики обуреня, то знов голоси „славно, славно“, та оплески одушевленя! Мимохіть приходить чоловікови на думку, що коли-б так частійше аранжувати між нашими переселенцями сї „школи патріотичного одушевленя“, то по короткім часї могли-б ми сьпівати могучу пісню, що покотила-б ся між нашими переселенцями так, як старий Дніпро котить свою запінену филю:

„Живем, живем, своїм житєм,
Його ніхто не відбере, не відбере!“

Ще довгий час, по скінченій одногодинній промові, говорив п. С. Демидчук із зібраними вічевиками про галицькі відносини тай розпитував про тутешні справи. А тимчасом пішли пп. Іванкевич і Марущак з „козацькою шапкою“ по салї за жертвами на „Рідну Школу“. Зібрали, як на Тейлор, дуже значну квоту: 26 дол. і 55 центів, яку то квоту, по відчисленю видатків, перешлеть ся тими днями до старого краю. З малими виїмками, ніхто не відмовляв ся від жертв: кидав до „шапки“ свій гріш і „ямполиз“ і „гайдамака“, і „греко-католицький Старо-Союзовець“ і „поступовий Ново-Союзовець“, жертвував щиро... Звісно-бо: дощик скрапляє цїлу вселенну, тай сонічко Боже усьміхаєть ся до всякої твари; то чому-ж би спільне наше сонце-ідея, любов рідної України, не мала-б нас з'єдинити хоч на „національних праздниках“?

Щоб тільки вплив тих сонічних хвиль лишив ся в кождій груди як найдовше і давав почин до щораз тіснійшого з'єдинюваня наших сил, так, на превеликий жаль, подроблених!

Присутний.

Scranton, Pa.

Були у нас, в Скрентонї, всілякі національні торжества і маніфестації, були віча численні в таких справах, що найбільше вражали народно-патріотичні чувства, були всілякі ювілейні обходи, які деколи безперечно належали до найповажнійших на американській Україні, — та такого сердечного одушевленя і радости, яка полонила-б людського духа і стоплювала-б серця всїх присутних в одно велике, горяче серце, як се було на вічу в справі „Рідної Школи“, дня 6-го жовтня, — здаєть ся, не було... А може се тільки тому так здаєть ся, що кожда минула подія, будь вона найбільше оповита величавістю й значінєм, тратить свій блеск і примару в обличу подій нових, більше актуальних... Може бути. Та людину краще інтересує теперішнє й будуче, як се, що сховало ся у мраковині минувшини; і тому зимнокровність і обективність, що повинна товаришити дописувателеви в оцінюваню даної справи, мимохіть перехиляєть ся в сторону солодкої пересади... Гарні хвилї переживали скрентонські вічевики згаданої днини, солодкими споминами позаписували ум і серце, — се признає кождий, хто був. А було там більше двох соток самого цьвіту наших еміґрантів, що заповнили доволї простору читальняну салю по береги і з радісно усьміхненими лицями і веселими, палкими очима вистояли до самого кінця, вслухуючи ся в чудову музику рідних нив і гаїв, втягаючи до грудий могучою струєю запашний воздух коханої Батьківщини, що далеко, поза сріблистими филями широкого океану розкинула Своє жебрацтво по богатій землици і замозоленою рукою вислала Свойого вірного сина, щоб ішов між племя рідне і голосив Її болї і страждання, заколисану силу і надію на воскресенє...

Коли о. В. Держирука впровадив п. С. Демидчука, делєґата галицької України, на естраду, представив зібраному народови і привитав сердечними словами в імени вічевиків, — то оплескам і окликам одушевленя не було кінця! Се-ж витала рідня свойого брата і гостя і виявляла свою вірність тим ідеалам, за які борють ся до загину старокраєві товариства, що постарали ся о висланє свойого відпоручника! Уявіть собі людину, що з радісним окликом падає в обійми брата з далекої, рідної сторони, а опісля збільшіть сю радість двіста або більше разів, то тоді мати-мете точний образ сього настрою, який був на сали...

А півторагодинна промова п. делєґата! Сї слова щирі, що падають любвою на твою душу і відтворюють у нїй „ясний, тихий сьвіт“! Ся бодрість і певність, що наказує тобі прибитого духа двигнути в гору, „на стрічу сонцю золотому“ і кроки твої повернути в сім напрямі, в якім перед нами йшли і тепер йдуть правдиві борці за народню честь і гаразд! Ся завзятість, що бє з кождого руху, з кождого погляду! Не раз і не два гомоніти-ме прекрасне слово нашого Дорогого Гостя по наших американсько-руських оселях; кождий буде мав нагоду його почути, нарадувати ся і ним насталити збайдужнілого духа! А що промова п. С. Демидчука незвичайно заінтересувала присутних, на се доказ, що через цїлий час ніхто не шевельнув ся, ніхто не вийшов із салї, хоч стиск був дуже великий! Оплески, що часто-густо перерывали мову, виходили щиро, без примусу, з одушевленя!

По відсьпіваню національного гимну, завізвав о. В. Держирука присутних до складаня жертв на „Рідну Школу“. Пішли з тацкою пп. В. Ґруцеляк і Ю. Крайківський по салї. Ніхто не відмовив ся дати своєї лепти: близько сорок долярів дістане „Рідна Школа“. В часї збірки говорив п. делєґат з присутними на ріжні теми, особливо на тему вихованя шкільної дітвори. Перед закінченєм віча приступлено до ухваленя резолюцій і ухвалено одноголосно, серед голосних окликів одобреня: 1) Віче, що відбуло ся в Скрентон, Па. дня 6-го жовтня 1912, домагає ся від австрійського правительства як найскоршого оснований українського університету у Львові. 2) Віче ітд. домагаєть ся як найскоршого удержавленя істнуючих українських приватних шкіл в Галичині і 3) Віче ітд. остерігає австрійське правительство перед всїми наслідками на случай несповненя наших справедливих домагань.

А щоб справа „Рідної Школи“ не заснїтила ся між скрентонськими Русинами, в тій цїли вибрано комітет, який мати-ме обовязок постійно дбати о збиранє фондів на сю ціль, а також о скликуванє у відповіднім часї віч і сходин, на яких обговорювало-б ся сї справи. До комітету вибрані: о. В. Держирука, В. Гришко, П. Кирилюк, Ю. Крайківський, В. Ґруцеляк, Й. Демкович і Настя Федик.

Вкінци п. В. Ґруцеляк подякував п. делєґатови короткими, щирими словами в імени присутних а п. делєґат зібрав признанє за так гарний і успішний перебіг віча. Зачали ся тепер національні гимни а далї дружна, щира гутірка на теми особисті.

Так, як на вічу в Тейлор, Па., були тут присутні Русини без ріжниці на свої політичні пересьвідченя. І з сеї нагоди стоїть закликнути всїх скрентонських і загалом американських Українців до постійної єдности і любови:

Ми, почетвертовані ворогами, ми, ще більше внутрішними нашими межиусобицями розбиті, найбільше потребуємо любови! Тільки через єдність розприснуть ся наші кайдани і зникнуть єї границї, що нас тепер ділять і колись ми всї разом щасливі, розрадувані кинемо ся в обійми волї... І Бог, як то кажуть, солодко усьміхнеть ся! Хоч чаша нашої національної покути заправлена є полином, та ми не доливаймо до нього власної гіркости, а вихильмо її з тою вірою, що „через терпіня до спасеня“! І тоді колись Русь-Україна, сходячи з хреста мук, повна краси і гаразду, ще не випростує навіть своїх рамен з довголїтного отупіня, а промовить до своїх синів, що до визволеня помогла Їй тільки любов і єдність!

Учасник віча.

Поклик.

Отсею дорогою звертаю ся до всїх Хв. Товариств нюйорських, котрі інтересують ся „Укр. Нар. Домом“ в Ню Йорку, та до тих, що бажають добра загалови нашого народа і хотять посьвятити трохи вільного часу і доброї волї для сеї так важної справи, нехай присилають своїх делєґатів на мітинґ, що відбуде ся дня 28 го жовтня с. р. о год. 8-ій вечер, під ч. 134 E. 7-ма улиця, в домі Міллєра. Просить ся також і ті Хв. Товариства, котрі ще доси не висилали своїх делєґатів на наші мітинґи, щоби вибрали по трох людий з кождого Товариства та прислали їх до спільної праці на поли народнім.

Мітинґи центрального звязку до будови Укр. Нар. Дому в Ню Йорку відбувають ся кождого остатного понедїлка по першім у висше означеній гали.

Ілія Романишин,
предс. Центр. Комітету до будови Укр. Нар. Дому в Ню Йорку.

вза пояса гострий ніж. Непорадний витягну[в] руки зпід бороди Татарина та хопив його щ[е] в пору за руку з ножем висше кістки... Од[на] хвилинка, а Непорадний правим кулаком з[а]цідив Татарина мов довбнею межи очи...

Кров жбухнула з носа. Татарин втрати[в] память і, заки отямив ся, вже був звязани[й] за руки і за ноги. Непорадний підвів с[я] з землї. Він тяжко сапав з утоми, аж ду[х] йому запирало...

— А ну, гей козаки! уставайте! — кри[] чав хриплим голосом Непорадний: — Гос[тя] маємо...

Козаки стали схопувати ся з ложано[]. Кожен був заспаний і не міг зразу очунят[и]. Горяче сонце зачадило їх геть. Дехто прот[ер] очи, зївнув і поклавсь опять. Другі постава[ли] на ноги і ходили один поза одного, мов сн[о]види...

— Та що бо ви! Дурійки наїлись чи щ[о]? Кажу тобі: Татарина піймав...

Найскорше очуняв дід Панас. Він перш[ий] прийшов до Непорадного.

— Нуте, діти! прочуняйтесь! — клик[нув] дід: — Тут не жарти... Оден Татарин вже може бути і більше...

зі Спасівкою стало ся, чи богато взяли бранців, я не знаю, бо я стояв за частоколом на сторонї, а відтак пігнав за якимсь хлопцем.

— Чи варто було за хлопцем ганяти?

— Так приказав ватажок, значить, ніхто не сьмів втечи... Ми знали про Спасівку, що там є много люда і богаті вони. Се донесли нам крамарі Татари. На се село ми давно ладились... Де тепер наш кіш, я не знаю... Мабуть до дому вертає...

Тріска прислухував ся тій мові, бо розумів її.

— Богато вас перебили в Спасівцї? —

— Не знаю. Я в Спасівцї не був а за частоколом сторожив...

Тріска мотав усе на вус і підсьміхав ся, бо вже мав в голові готовий плян, що йому робити: треба до Татар зблизити ся, а ночию на їх кіш напасти. Вони ще не будуть далеко, бо з грабіжию та з ясиром іде ся поволи.

— Аллах! Аллах! Аллах! — заревіло з усіх боків, аж луна степом пішла...

Козаки усї розскочились від Татарина і кинулись до збруї...

Дивлять ся, а їх з усіх боків обскочило більш як сотня козаків...

— Чорт батька твого! — сердять ся козаки: — От як налякали!

— Ха! ха! ха! — сьміяли ся ті, що тепер прийшли: — Правда, що налякали?...

Попереду виїхав сотник Андрій Недоля на буланому турецькому кони.

— А у вас до біса який звичай? Вас би слїд палицями! Згуртувались мов вівцї над сїном тай про сьвіт забули... А де вартові, де сторожа?

— Якого біса нам у день сторожа? — обізвав ся Тріска: — Хибаж ми посліпли?

— Видно, що і посліпли і поглухли. Ми підїхали під саміський обоз, а ви ні чичирк... Вам би чабанами бути, а не козаками; тьфу, крамарі! Татарина торгують...

Тріскі кров підступила до голови на таку зневагу...

— Ти не гримай! — каже і вдарив рукою по шаблї: — Ти нам не кошовий; забирайсь ік чортови; степ широкий...

— А нам саме тут подобалось... Як тобі тісно, то забирайсь до лисого полуднувати...

— Побачимо! — гримнув Тріска і добув шаблї...

— Годї, люди добрі! — обізвав ся дід Панас: — Татарин на спині, а ви сваритe ся,

Павлусь дивив ся заляканими очима на Татарина.

Татарин махав до нього рукою і усьміхав ся.

— То бач, сину, воєнне діло! До сього треба звикнути — пояснював оден козак: — Зловиш ти його, так ти йому пан; а зловить він тебе, то в ясир пожене.

Павлусь справдї осьмілив ся. Він став Татаринови приглядати ся з близька. Се справдї такий, як ті крамарі Татари, що в село заходили. А які вони вчера були страшні! Він гадав, що їм ніхто не встоїть; а тут ось піймав його сам Непорадний та звязав мов барана.

— Ти налякав ся вчера? — питає Татарин.

Павлусеви перевели ся сї слова на українську мову.

— Ти мене, чорте, стрілою в спину потразив — каже Павлусь.

Татарин засьміяв ся...

— Ну, вибачай, се воєнне діло; я не знав, що потраплю на бігу...

— А де твій кінь?

— Пасе ся.

— А сїдло є?

— Егеж!

— Ти менї подаруй твоє сїдло, а я тобі моє дам. Заміняємо ся та побратимами будемо...

Ся розмова вела ся через товмача. Павлусь почувши останнї слова, не розумів, о що Татаринови ходить. Він знав за козацьке побратимство; але з Татарином хибаж можна?

— Міняй ся, хлопче, се можна — кажуть козаки: — Коли треба, то і з чортом покумай ся. Може він тобі поможе сестру віднайти — доражував йому хтось.

Коли йшло діло про сестру, то Павлусь не жалів нічого; себе самого оддав би.

Він згодив ся. Татарин подав йому руку і дуже радий був.

Павлусь уже йшов за сїдлом, та стрінув Непорадного і розповів йому про заміну сїдла.

Непорадний його задержав.

— Так ти, Татарине, сїдло міняєш з хлопцем?

— Вже і заміняв...

— Егеж? А ти-ж маєш своє сїдло? Вибачай, се моя воєнна добича, і ти, і твій кінь, і твоє сїдло...

Петро ще раз погладив хлопця і хотів сїдлати свого коня.

Павлусь виймив щось з кишенї.

— Петре, братіку, на тобі...

— Що се?

— Се вчера мама бублики з медом пекла. Я заховав в кишени та з сим і втік; на тобі, Петре, се мама пекла! — Його лице скривилось і він став хлипати. Петрови теж сльози з очий канули. Він взяв бублика з руки брата і розділив на двоє.

— На, брате, разом з'їмо.

Держачи так по половинцї бублика в руках, оба брати обняли ся і стали плакати, як малї дїти. Павлусь похилив ся з коня і повис на груди старшого брата, одинокої тепер опіки на сьвітї.

Побачив се сотник Недоля і під'їхав близше. Він відразу зрозумів, в чім діло...

— Ти, Петре, останеш при менї між посильними козаками; хлопець теж...

Тепер Петро аж зрадів: стало ся, як хотів. Тепер ніхто йому докоряти не буде; се приказ старшини.

А поки-що, Тріска з своєю ватагою поїхав вперед. З ними їхав Непорадний і віз Татарина зі звязаними по заду руками на мотузї.

Татарин показував дорогу.

На самім переді їхали два козаки без списів. У віддалї яких 50 кроків їхав оден козак, що мав ватажкови переказувати вісти від передної сторожі. Ще далї за сим злучником рушила цїла ватага.

Татарин вказував головою напрям дороги. Передні козаки оглядались від часу до часу позад себе, а тоді козаки показували їм знаками, куди йти.

Ватага Тріски вже далеко відійшла, коли Недоля рушив зі своїми. Тріски вже не було видно. Недоля йшов слїдом за ними. Він їхав передом на своїм буланім. Біля нього їхали дід Панас з бандурою, Петро і Павлусь. Не говорили нічого.

Було полудне. Сонце страшенно жарило. І конї і люди попріли від спеки. Земля гудїла глухо від кінського ступаня. Конї обганяли ся довгими хвостами та головами від мух, що роєм лїтали над ними.

Передні козаки натрапили на високу могилу. Ось вже і Самара недалеко. Оден з них злїз з коня і дав його держати товаришеви.

І злучний козак і цїла ватага станули. Козак, зігнувшись, прямцював до могили. Прийшов під саму могилу і став осторожно

козаків. Тепер вони стали приглядати ся крови. Оден зараз завернув в татарський обоз.

Козаки завернули коний і пігнали вихром до своїх. Козак, що зарізав Татарина, розповів усе Тріскі.

— Біжи ж, Ониську, до сотника і розкажи, що знаєш.

— Розвивайсь! — командував Тріска: — Списи готов!

Козаки станули лавою, познимали списи з ремінцїв і насторчили перед себе...

— З Богом! Вперед!

Козаки рушили з початку кроком, а відтак підбігцем...

Татарин, що прибіг в кіш, засвистав на трівогу. В коши заворушилось, мов в муравельнику. Молодий Мустафа-аґа вже сидів на свойому кони і порядкував.

Татари кинулись до коний, митю посїдлали їх і виступили перед кіш, та уставились по татарському звичаю півмісяцем. Вони загадали лише обороняти ся, а не нападати. На те не було у них нї охоти нї спроможности.

Не знаючи, яка у козаків сила, Мустафа приказав запрягати вози, звивати шатра і готовити ся в похід.

Непорадний подав ся до татарського коня, бо се його военна здобича. Козаки стали сходити ся. Татарин став з усієї сили рвати ся.

— Його-б ножакою, ось як! — кричав оден козак, виймаючи ножа: — Чого з ним церемонитись!...

— А не сором тобі звязаного різати? — каже дід Панас: — Живий Татарин більше варта чим мертвий; не руш його!...

Козак відступив ся, спльовуючи з досади. Дід Панас наблизив ся до Татарина, которому ще джурчала кров з носа і заливала рот.

— Його треба ратувати, аби не здох — обзиває ся ватажко Тріска: — Нам і так треба було язика роздобути... Хлопці, боклачок води! А ти, діду, роби, що знаєш, аби Татарин живий був...

Принесли води. Дід присів біля Татарина став спиняти кров із носа... Татарин закляв по свому і заскреготав зубами...

Дід Панас знав татарську мову:

— Слухай, небоже! Коли хочеш живим бути, дак кажи правду, що тебе питати будуть; а то лихо буде з тобою. З козаками не

жарт. Вони не то що вбють, та і мучити стануть...

Татарин став опять бурмотіти проклони...

— Що він каже? — питають козаки.

— Тож то і біда, що нічого не каже... Ти мені кажи зараз, кілько вас було сеї ночи в Спасівці, і де тепер твій кіш буває...

Татарин ні слова, лише відвернув голову на бік...

— Ану, що промовить, коли гарненько попросимо! — говорив оден козак, наближаючи ся з розжареним желізом: — Я заздалегідь приладив. Трохи припечемо пятки, так скаже, усе висьпіває. Подержіть, хлопці, ноги.

Козаки піднесли Татаринови ноги в гору...

— Не дай ноги — каже до діда — я усе скажу.

— Лишіть його, хлопці! — каже дід: — Ну, говори, а не дуже бреши!...

— Ми були сеї ночи в Спасівці. В нашому загоні було 400 чоловіка. Ватажував наш славний Мустафа-ага, син Ібрагіма, ханського Девлет-Гірая*). Ми пішли на Вкраїну на свою руку грабувати і брати в ясир. Що

*) Заступник хана, віце-хан.

чорт зна за що! Ну, здоров, Андрію сотнику! Злази з коня і будь нашим гостем. Ти, Остапе, сховай свою шаблю на кого другого... Я вас обох знаю... Гарні ви люди, а бити ся не дам. Хиба, коли воля, то зарубайте мене першого. — Дід станув між ватажками. Вони похололи і заспокоїли ся... Недоля зліз з коня і віддав його молодому козакови...

— Ну, не сердь ся надто — сказав Недоля і подав Трісці руку на згоду...

— Ось так і гарно! — обізвав ся дід Панас: — Звідкіля Господь привів?

— Що тут у вас стало ся? — питає Недоля.

Дід Панас розповів йому усе...

— Гаразд, хлопці! Робота буде, лише коні трішечку спочинуть... Як тебе, товаришу, звуть?

— Я Остап Тріска, ватажок...

— Ось і добре! — каже Недоля: — Випємо на згоду. — Він добув пляшку і чарку. Випили враз з дідом Панасом...

— Пристаєте, панове козаки, під мою руку? — гукнув Недоля.

— Нема що говорити, а треба пристати! — каже дід Панас: — Хай буде оден ватажок, бо де дві хазяйки, там хата неметена. Сотника

Недолю я знаю добре і кажу вам: бравий козак...

— Хай буде і він, аби добрий! — гукали козаки.

Недолині козаки пустили своїх коний в річку, а відтак поприпинали пасти ся.

Недоля, узявши Тріску і діда Панаса під руку, пішов з ними на могилу порадитись.

Тимчасом козаки забавляли ся з Татарином. І між ними були такі, що знали по татарськи.

Татарин просив, аби йому дали їсти. Йому розвязали руки, дали чарку горівки і піднесли казанок з кашою. Татарин був голодний як вовк і жваво напихав в себе кашу. Тепер стало йому весело і він став розмовляти...

— Може тобі показати того хлопця, що ти за ним ганяв ся?

— Ану, покажіть...

— Павлусю, ходи сюди!

Павлусь, побачивши Татарина, задріжав на тілі... Не хотів іти.

— Ну, ходи, не лякайсь; він тобі нічого не зробить тепер — підбадьорювали його козаки.

Татарин нахмурив ся і люто поглянув на Непорадного.

— Ось що, небоже! Тобі не побратимства хоче ся, а червінців, що в сідлї заховані; ось що!... Ну, признай ся! Правда? Скажи, чийого коня хлопець забрав?

Татарин мовчав.

— От, штудерний поганець! — говорили козаки, сьміючись: — Якого побратима знайшов... Відтак з легким серцем продав би сього побратима на базарі...

Татаринови штука не вдала ся.

За той час оба ватажки порадились так:

Вони підійдуть під татарський кіш. Татарин покаже дорогу. Передом підуть козаки з Тріскою і стануть Татар зачіпати, щоби їх з коша вивабити. Відтак Тріска зі своїми втікати-ме. Татари поженуть за ними, а тут уже стояти-ме Недоля і привітає їх гарненько. Колиж-би Татари не рушались в погоню, тоді значить, що їх небогато і можна на кіш вдарити. Татарина поведе на аркані Непорадний.

Такий приказ виготовив Недоля перед козаками і приказав сідлати коний.

IV.

У Павлуся забило ся серце, коли почув сотників приказ. Він сьогодня побачить те, про що від дідуня стілько наслухав ся. Побачить, як козацтво стріне ся з Татарами, тими страшними чортами, що сеї ночи так лютували в Спасівці. Його напав страх. Чи козаки дадуть раду тим чортам?

Павлусь дрожав цілим тілом, хоч на дворі була спека, і дивував ся, що козакам було те все байдуже, начеб на празник ішли. До нього наблизив ся брат Петро.

— Ти, братчику вважай, аби де в куну не попав. Держи ся сотника або діда Панаса. Держи добре коня... Пожди, я тобі стремена до ноги приладжу; заки, подержи мого коня.

Петро осідлав татарського коня, на котрім Павлусь утік, прикоротив стремена і, поцілувавши брата, посадив на коня.

Обом станули сльози в очах.

Петро був відважний козак і не пожалів себе... Тепер йому стало ніяково, коли погадав, що його можуть вбити, а тоді Павлусь стане круглим сиротою, на опіці чужих людий. Хлопцеви саме тепер треба опіки, а йому честь козацька не позволяє остатись позаду та пильнувати брата.

мов кіт закрадати ся в гору, лізучи на руках і ногах. Коли потихесеньки розгорнув траву на могилі, побачив там лежачого Татарина.

Се був сторожний Татарин. Він лежав на розстеленому кожусі спиною в гору і опер голову на схрещені руки. Він очевидно заснув на спеці, не спавши цілу ніч.

Козак підліз ще дальше, запираючи в собі дух. Татарин хропів. Козак опер ся ногою об землю і добув ножа.

Зпід ноги козака усунулась земля і зашелестіла, злітаючи з могили вниз по траві. Від того Татарин прокинув ся, підвів голову і поклав її відтак опять на руки. Навіть сонних повік не підвів. Ще раз розплющив очи та вже і не замкнув їх, бо в сій хвили козак одним махом відрізав йому голову. Татарин і не застогнав.

Козак підняв шапку Татарина, надів на свою голову і став осторожно підниматись, та розглядати ся навкруги.

Перед ним лежав татарський кіш. Коні лежали в траві. За ним стояли рядом козацькі вози. В такий спосіб уставляли козаки свої вози, коли обозували, і хоронили ся за ними мов за валом фортеци. До возів з другого боку поприпинані були воли, що лежали в траві.

А далі стояли татарські гарби (вози) поміж Татарами. За шатрами плила ріка Самара.

Козак рахував оком шатра. Після сього міг обміркувати, кілько могло бути Татар, бо їх не було видно. Усе поховало ся в холоді під шатрами. Навкруги царила тишина.

Козак знав, що колиб тепер скочити в татарський кіш, ні оден не втік би живим. Та заки зсунув ся з могили, щоби під'їхати до своїх, він побачив як з шатра вийшло двох Татар і розмовляючи щось, показували на могилу, де сидів козак. Вони стали туди прямцювати.

Козак нагадав, що треба вбитого Татарина спрятати. Він хопив його за руку, потягнув вниз і тут сховав його в траві. Та годі було слід затерти, бо під Татарином на могилі стояла калюжа крови.

Козакови прийшло на гадку приликати товариша і так у двох і сих Татар, притаївши ся, порізати, але вже було пізно. Татари, не видячи на могилі сторожного, затрівожились і бігли до могили, що сила. Вони скорше добіжать, чим товариш. Цілий плян пропав. Козак скочив з могили і побіг до товариша.

На могилі вже були Татари і побачили

КАЛЄНДАР.

ЖОВТЕНЬ.

ст.	Днї	Руські сьвята
17	Четвер	Єротея Вер.
18	Пятн.	Харитини
19	Субота	† Томи апост.
20	Неділя	21. Сергія і Вакха
21	Понед.	Пелагії
22	Вівтор.	† Якова ап.
23	Середа	Евлампія

НОВИНКИ.

В боротьбі за українським університетом. Російські Українці не можуть прийти нам з активною помочию в борбі за наш університет у Львові. Та вони відчувають потребу такого університету так само, як ми. А доказом сего є ті тисячі листів, які вони вислали до парляментарного Союза у Відни і до редакцій укр. часописий з признанєм для наших послів і з негодованєм на польських шовіністів. До укр. ґазети „Рада" прийшло таких листів 100 з 2482 підписами. Найбільше таких листів вислало Поділє, а найбільше підписів під листами є мужицьких, бо аж 528.

Українська ґімназія в Глинянах. Заходом кількох інтеліґентів основано в Глинянах перемишлянського повіту ґімназіяльний курс, на котрий вписало ся 20 дітий, між ними 9 дівчат. Плян науки як в деяких державних ґімназіях. Дня 15. вересня відбули ся довірочні збори глинянських міщан, на котрих ухвалено перемінити сей курс в 1913 р. на приватну ґімназію і зараз приступити до звоженя матеріялів для будови ґімназіяльного будинку, що вже з весною має будувати ся.

Поклик до страйку. В Клівленді, О. появила ся на днях відозва, взиваюча цілу американську суспільність, стримати ся через три тижні від їдженя яєць. Комітет підписавший сю відозву надієть ся, що тим способом приневолилоб ся гуртових торговців випустити нагромаджені по маґазинах яйця на публичний ринок. Тузин сьвіжих яєць коштує в тій місцевости 46 центів. (В Джерзи Сіти за таку саму скількість сьвіжих яєць платять по 50 центів).

Убив свою вихованицю. Один чоловік в Філядельфії, Вілєм Гаєс, мав у своїм домі вихованицю, 19-літну Етель, яку адоптував був ще в її діточім віці. Недавно покинула Етель дім свого прибраного батька і пішла мешкати до гостинниці (бордінґ-гавз). Своїй прибраній матери, пані Гаєс, Етель сказала, що покидає свій дотеперішний дім тому, що у нїм занадто строго її виховують. Самовільне опущенє дому свого довголітного добродія розлютило Гаєса і він постановив свою невдячну вихованицю укарати... Коли Етель вийшла дня 12. с. м. враз з гурмою своїх товаришок із фабрики, в якій працювала як денна зарібниця, приступив до неї Гаєс, приложив їй до груди револьвер і вистрілив. Дівчина упала на землю мертва, а Гаєс стрілив тодї до себе і смертельно ранив ся. Його забрали до шпиталю, а убиту дівчину до міської трупарні.

Засипані піском. Двох робітників. Вілєм Гріффін і Джеме Паттон, з Пасайку, Н. Дж. нанятих у одного контрактора, видобували з ями пісок. Нараз обірвала ся підкопана ними стіна і засипала обох робітників. Збігли ся зараз люди і почали швидко відгребувати засипаних. Паттона добули ще живого, але Гріффін удусив ся і його не могли вже привернути до житя.

Утеча з криміналу. З Колюмбус, О, доносять, що чотирох вязнів перепилували грубі крати головного відходового каналу в стейтовім криміналї і тою дорогою видістали ся на волю. Своє увільненє виконали невідшукані доси вязні так хитро і зручно, що тюремні власти не могли через кілька годин доглупати ся, яким способом і куди вони утікли. Аж коли знайдено при каналовій дїрі кілька молотків і долот та два полишені вязнями арештантські убраня, доперва тоді догадали ся дозорці, якою дорогою висвободили ся спритні арештанти з примусової неволї.

Пітсбурський парох засуджений. Доносять нам з Пітсбурґа: Нині дня 8 жовтня с. р. о. Константин Курилло, парох греко-католицької церкви на Савт Сайд в Пітсбурґ, Па. програв процес з Наталкою Діхтяр. Заплатив всї кошти процесу і $50.00 кари.

Витревалі суфражистки. З Единбурґа (Шкоція) доносять, що невеличка громада місцевих суфражисток вибрала ся дня 12. с. м. пішки до Льондону, щоби там вручити премієрови Аскітови свою петицію. Сїй жіночій армії проводить пані Де Фонтбленк, яка їде передом на кони. Вандруючі суфражистки думають робити денно по 10 миль, а у кождій місцевости, де будуть задержувати ся на спочинок, мають намір скликати мітинґи і на тих мітинґах промовляти та аґітувати за своїм жіночим правом. Сі піхотинці-жінки поприбирали ся в далеку дорогу у спеціяльні уніформи.

Пригода з орлом. Джан В. Обертінґ з Лоренсбурґ, Інд. виїхав автомобілем на прогульку. Недалеко за містом надлетів з гори великий чорний орел і хотів запустити свої сильні кіхтї у невеличке порося, що пасло ся при дорозї. Орел так був занятий своєю добичею, що не добачив над'їзджаючого на закруті самохода. Він ударив цїлим своїм тілом у охоронну шибу автомобіля, розбив її на дрібні кусні і опинив ся аж на лици пана Обертінґа, запоморочуючи його своїм ударом. Машина була в повнім бігу, а цїла тота подія тревала заледви одну секунду. Обертінґ, витятий орлом в лице, стратив на хвилю сьвідомість і лопнув автомобілем в придорожного дуба. Коли прийшов до себе, побачив на дорозї приголомшеного орла. Він найшов зараз кавалочок дроту, звязав орлови ноги і крила і заніс його домів. За направу попсованого самохода заплатить пан Обертінґ 300 дол., але за те буде мати гарного орла, якого задумує випхати і захоронити на вічну памятку.

Сватанє за помочию льотерії. В місті Вінона, Ваш. завязало ся товариство, яке задумало поженити всїх місцевих і околичних старих кавалєрів за помочию льотерії. На разі вибито 200 жеребів (льосів), які продавати ся будуть старим парубкам по 5 дол. від штуки. В означенім часї відбудеть ся льосованє, а котрий парубок буде мати найщасливійший нумер, виграє 1000 дол. в готівці, а в додатку... свою будучу жінку. На случай, коли дївчинї вильосований мужчина не подобаєть ся, льосованє продовжаєть ся доти, доки не вийде такий жених, на котрого відданиця згодить ся. Властителї сеї ориґінальної льотерії мають надію, що з усеї тої „роботи" все-таки вийде якийсь хосен...

Хто заробив на евхаристійнім конґресї. Віденські часописї обчисляють, кілько заробили віденські купці і промисловці з приводу великанського зїзду на сей конґрес. Стверджують, що ще нїколи, як Відень Віднем, не бачено на його улицях тільки чужинців. А тому, що путники походили з менше заможних сфер, то найбільше заробили підрядні реставрації і людові каварнї, потім торговлї з дешевим убранєм і ґалянтерією. Помимо сього проїзжі полишили у Відни 12—15 мілїонів корон. Як характеристичну подробицю подають віденські часописї, що через дощі розкуплено усї парасолї і в суботу не можна було дістати парасоля в жаднім віденськім склепі.

Сьвященик палїєм. Перед сяніцькою лавою присяглих судіїв відбувала ся при кінци минулого місяця дуже немила розправа. На лаві обжалованих засїв 68-літний парох з Волосатого, Михайло Скроцький, котрому прокураторія закинула злочин підпалу, через який пішло з димом 6 господарств на загальну шкоду 19 тисяч корон. Як співвинуватий засїв 29 літний зарібник Петро Данило, який не запобіг злочинови поповнюваному в його присутности. Підклад сеї справи після акту обжалованя такий: Жена о. Скроцького удержувала через довгі роки любовні зносини з попкодованим ґаздою Луцем Салудою. Коли про се довідав ся парох, від тоді житє на приходстві стало чистим пеклом, особливо, що Скроцький став віддавати ся сильно пияньству. Він нераз відгрожував ся Салуді, що його або убє, або пустить з димом, особливо, коли не міг переперти, щоб той вибрав ся з села до Америки. Дня 8 мая був о. Скроцький від рана дуже роздразнений, пив безвпинно вино та грозив жінцї і дітям, які мали походити від Салуди. Сьвідком сих авантур був нанятий до жаня зарібник Петро Данило, котрого о. Скроцький частував по роботї вином. Їмость Скроцька зі страху перед мужевими погрозами втїкла до сусїди Марича. Тодї о. Скроцький візвав Данила, аби ішов з ним шукати жінки, яка на його думку мала бути у Салуди. Прийшовши на його обійстє, віддалене о 400 кроків від приходства, о. Скроцький підпалив сїрниками дах стайнї, а як всьо стало горїти, утїк з Данилом. У Луця Салуди, котрому того дня помер батько, було з того приводу богато людий і вони, побачивши огонь, кинули ся ратувати, а Луць Салуда вже з нараженєм свого житя виніс із вогню трупа батька. За Салудою пішли з димом і його сусїди. Акт обжалованя описує злочин на основі зізнань Данила і инших сьвідків, що бачили як о. Скроцький тїкав від запаленої стодоли Салуди до приходства. Обжалуваний признає, що через жінку запивав ся, одначе зовсїм не тямить, щоби він підпалив Салуду. Данило обтяжив своїми зізнанями обжалованого, но признає, що він був дуже пяний. По зізнанях дальших сьвідків увільнено обжалованого від вини і кари, бо більше сьвідків крім Петра Данила не було. Але до села вертати відай не має що нанотець по такім судовім пікандалї.

Арештованя і ревізії у кацапів. В Бродах арештовано Стефана Клубка, котрий скінчив духовну семинарію в Житомири і приїхав до Галичини, щоби ширити православіє. На другий день переведено ревізію в домі батька Клубка в селї Височку та сконфісковано богато русофільських аґітаційних брошур. — В Глинянах переведено ревізію в мешканю кацапа Саварина і в читальни Качковского. Саварин аґітував в читальни за православієм і проповідував цареславіє.

Катастрофа на маневрах нїмецької фльоти. З Гельґолянд доносять: Підчас маневрів нїмецької фльоти на Північнім морю лучила ся в суботу страшна катастрофа. Кружляк „Цирінґен" наїхав підчас вправ на торпедовець „Г 171" і перетяв його зовсїм. По кількох мінутах торпедовець затонув. З залоги торпедовця, що складала ся з 23 моряків, утонуло сїмох.

Арештованя польських революціонерів. Польські революціонери, які радили недавно в Закопанім (Галичина) і взивали Поляків до повстаня, походили з Росії; полїція арештувала богато з них. Найбільше арештовано польських заговірників в Лодзї, бо аж 20.

Лїтаком до Америки. Анґлїйські часописи доносять, що летун Ведрін приготовляє будову лїтака, яким наміряє в однім дни перелетїти з Европи до Америки.

Батько 57 дїтий. В шпитали для божевільних коло Будапешту умер недавно угорський барон Ем. Берени. По його смерти до суду в Будапешті були внесені ріжними сїльськими дївчатами, французькими і нїмецькими бонами 57 подань, в котрих вони жадають признаня своїх дїтий потомками барона і допущеня їх до участи при роздїлї його спадщини. Померший Берени лишив майно представляюче вартість кілька мілїонів корон.

Страшна катастрофа. З хінського міста Война у доносять про велике нещастє. При кінци серпня був там великий хмаролом, а потім великі повени. Місто Чінґсін і богато инших зістали знищені. Після хінських рахунків згинуло до 50 тисяч людий.

На російській границі. Селянин з села Дубина брідського повіту, якийсь Ковальчук, пас гуси над самою границею. Стало ся так, що гуска перейшла через границю а Ковальчук побіг за нею, щоб її завернути. Тодї граничний салдат, не надумуючись довго, стрілив до Ковальчука і вбив його на місци. Брідське старостео розвело слїдство в сїй справі.

Пчоли убили пару коний. В селї Іґровици, коло Тернополя, пасли ся на пасовиску два конї. Нагло надлетів з поблизького лїса рій пчіл, який кинув ся на них і так сильно пожалив, що оба конї на місци згинули.

Мацохіяда. Мешканцї одного села пйотрківської ґубернії звернули ся до ґубернатора з просьбою, щоби уневажнив громадські вибори, на котрих вибрано війтом Роха Мацоха, батька убитого Дамазієм Мацохом Вацлава. Хоч Рох Мацох не має нїчого спільного з відомим злочинством, все-ж таки не хочуть, щоби їх представителем був чоловік, якому доля присудила носити прозвище Мацоха. В судейських сферах припускають, що Дамазій Мацох, поміщений для розслїду в психіятричній клїніцї, удає божевілє. Небаром лїкарі видадуть наконечне оречене.

На кару смерти через повішенє засудив трибунал присяжних судіїв в Станиславові селянина Николу Хому, котрий в Хотимири товмацького повіта убив рідного брата, його жінку і троє дїтий.

Російський шпіон на австрійських маневрах. З Будапешту доносять, що на теренї угорських маневрів арештовано російського шпіона. Його спільник втїк. Арештований шпіон називає ся Казимир Ґрус. Спершу не хотів зізнавати, але потому надумав ся і сказав, що він є польським журналїстом а на Угорщину приїхав на студії. У арештованого шпіона найдено фотоґрафії фортів і мостів тих околиць, де відбували ся маневри та мапу дороги зі Львова на площу маневрів. Про свойого спільника не хотів нїчого сказати.

Катастрофа повени на Покутю. Читаємо в „Громадськім Голосї": Вже другий тиждень падає дощ. Гірські ріки виступили з берегів і роблять великі шкоди. Прут і Черемош позаливали свої долини. На Буковинї шкоди величезні. В самім містї Чернівцях наробила повінь шкоди на 52 тисячі корон. В Старій Жучцї втопив ся селянин Дмитро Козак, а в Лужанах Кочарлюк. Причиною нещасть є брак реґуляцій рік. Крім повени нищить безперестанний дощ всї ті плоди, що є ще тепер в полї. — В Карпатах упав снїг.

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА"
часопись для руского народа в Америці і орґан „Р. Н. Союза", виходить що тиждня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців	$2.00
до старого краю на 12 місяців ...	$2.50
в Америці на 6 місяців	$1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Адреса:
„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є гропевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

= За всі оголошеня (адвертайзменти), поміщені в „Свободі", Редакція не відповідає.

Балканська війна.

Те, чого можна було сподівати ся за послідних кількадесять літ, зачало ся аж тепер, перед двома тижнями. Маленькі балканські краї, які вже здавна мають свої рахунки з сусідною Туреччиною, розпочали нараз мобілізувати свої війська і загрозили отоманській державі війною. Великі европейські держави налякали ся того нечайного руху, бо сей рух може легко стати притокою до загальної всеевропейської війни. Заступники сих великих держав стали напирати на збунтовані краї, щоб поладнали свої претенсії з Туреччиною мирним способом і не проливали даремно неповинної крови... Та воно склало ся трохи инакше...

Заки скажемо дещо про розпочату на Балкані війну, опишемо наперед сам балканський півостров, бо сей опис може придати ся нашим читачам в будучности... Півостров — се такий кавалок землі, котрий з трох боків окружений водами, а тільки з одного боку припирає до сталої суші. Півостров, про котрий тут бесіда, називає ся балканським тому, що на нім находять ся доволі високі гори: Балкан. Він облитий з заходу морем Адрійським і Йонським, з полудня морем Середземним і Кандійським, а зі сходу морем Еґейським. На півночи притикає сей півостров до Австро-Угорщини, Молдавії (північна частина Румунії) і до Росії. На балканськім півострові находять ся слідуючі самостійні держави: Румунія (головне місто Букарешт), Сербія (гол. місто Білгород або Бельґрад), Болгарія (гол. місто Софія), Чорногора або Монтенеґро (гол. місто Цетинія), Туреччина (гол. місто Царгород або Константинополь) і Греція (гол. місто Атени). Турецька держава ділить ся на три головні провінції: Албанію на заході (зі сторони моря Адрійського), Македонію на полудни і Тракію на півночи (у східній части Туреччини). Впрочім ціла отоманська держава ділить ся на отсі провінції (вілаєти): Косово, Скутарі, Монастир, Яніна, Солунь (Сальонікі) і Адріянополь. Вілаєти ділять ся на поодинокі санджаки (повіти).

Головна причина цілої балканської заверюхи, се релігійні спори і часті кровопролиroutни між християнами і музулманами. За переслідуваними через Турків християнами уймають ся всі християнські краї на Балкані, а навіть далека від них Росія, хоч ся послідна має на примітї ще й инші, політичні цілі. Безголовєм та безладєм Туреччини хочуть покористувати ся не тільки всі балканські, але і всі прочі европейські держави. „Хорий чоловік" (так називають у політичній мові Туреччину) був би вже давно сконав, якби „добросердні" сусіди могли були знайти легкий спосіб, поділити ся його спадщиною. Найбільше розходить ся тут о дарданельский та босфорський пролив, бо оба ті проливи — се кріпкий ключ до панованя над цілим Середземним морем. Про посіданє Дарданелів і Босфору давно вже мріє заборча Росія, але сї мрії розбивають ся о постійну та рішучу відпорність инших европейських держав, які не можуть знести побіч себе сильнійшої від них сусідки.

Коли християнське населенє Туреччини стогне від ряду літ під кормигою магомеданців і терпить від них всілякі, иноді дуже нелюдські знущаня; коли се переслідуване населенє зриваєсь ся в ряди-годи до самооборони або і до відплати за всі свої довголітні кривди, — то великі европейські держави заціткують невдоволених і кажуть їм дальше терпіти... Та нарешті не стало людям терпцю і вони махнули рукою на інтервенцію опікунчих держав та постановили пошукати собі сатисфакції самі, без нічиєї посторонної помочи. Чотири балканські краї, а іменно: Чорногора, Сербія, Болгарія і Греція звязали ся осібним договором у спільний союз і зажадали рівночасно від турецького правительства заведеня ладу в Албанії, де діяли ся до послідного часу найбільші безправства. Туреччина, занята війною з Італією, почала спершу крутити і щось там обіцяти, але опісля, як тільки зачали ся мирові переговори, забула за свої обіцянки... Чотири союзні балканські краї змобілізували в одну мить свої оружні сили і випровадили їх на границю віроломної Туреччини. Наполохали ся сего европейські опікуни балканського півострова і давай пхати ся, як і передше, з своєю інтервенцією. Три зворохоблені країни ще на якийсь час повздержали ся з своїми воєнними плянами, але найменша з них всіх, Чорногора, сказала: за пізно! Чорногорський король Никита враз з двома своїми синами Данилом і Мірком станули на чолі своєї невеличкої але добре вишколеної армії і переступили турецьку границю. Побили пограничні військові відділи Туреччини і підступили під укріплене турецьке місто Скутарі. Розпочала ся завзята борба, що коштувала богато побитих і ранених з обох воюючих сторін. Туреччина стягає свої війська з далекої Азії, а „чорногорський орел" Никита жде на поміч своїх заприязнених сусідів.

Австрія вислала на границю новобазарського санджаку (сей санджак вона хоче взяти собі) 75 тисяч війська, а Росія мобілізує свої сили над границями Галичини. Якби так австрійське військо перейшло на територію турецьку, то Росія засипле сейчас цілу Галичину своїми салдатами. Кажуть; що уґодові переговори між Італією і Туреччиною розбили ся, а через те ситуація отоманської держави значно погіршила ся. На чім те все скінчить ся? — Побачимо за недовгий час...

Судова розправа в справі убійства Розенталя.

При кінци минулого тижня розпочала ся в нюйорськім кримінальнім суді давно вже ожидана розправа проти поліційного поручника Бекера і його чотирох спільників, обжалованих прокуратором Вітманом о злочин морду ноторичного нюйоркского шулєра, Германа Розенталя. Цілі два дні страчено на вибір 12 присяжних судіїв. Кождий пропонований судом кандидат був протестований обороною то одної то другої сторони. Ся „шопка" була би тревала може і цілий тиждень (або й довше), якби не енерґія президуючого судії Ґоффа, котрий застеріг ся рішучо проти всіх адвокатських „круцьків"... Він постановив урядувати без перерви день і ніч, і тим способом приневолив спорячі сторони зречи ся своїх протестів дотично поодиноких лавників (jury men).

Ся розправа, то найбільша сензація дня, бо цікавість публики що-до тої справи заострила ся особливо від того дня, коли підплачений кимсь російський жидок Давидсон застрілив (се стало ся перед кількома днями) у переїзджаючім трамваю одного з найважнійших сьвідків прокуратора Вітмана — Зеліґа, знаного загально під іменем „Big Jack", що був також ноторичним шулєром і послідного сорта шубравцем, перед котрим тремтіла ціла східна часть долішного Ню Йорку. На розправі повно всіляких людий, ані обігнати ся!... Сеж розходить ся не о особу замордованого Розенталя (земля йому каменем — так кажуть лихі язики), а о особу Бекера, а властиво о цілу нюйорську поліцію, яка сею пікантною справою до самого краю скомпромітована.

На салю впроваджують одного сьвідка, потім другого, потім самого Роза... Увага судіїв, лоєрів (адвокатів) і цілої авдиторії напнанована мов тая тоненька струна. Один сьвідок говорить тихо-претихо майже у саме ухо оборонців і протоколуючого урядника. Президуючий судія Ґофф гремить на сьвідка, щоби говорив голосно, але він не годен... Тремтить на цілім тілі, дивить ся понуро в землю і шепоче дальше, бо боїть ся страшної пімсти зі сторони зорґанізованої нюйорської мафії чи там камори. Другий сьвідок (типовий російський жидок, родом з Одеси) з початку трохи плутає ся, але нарешті приходить до рівноваги і заявляє під присягою, що бачив обжалованих, як вони стріляли до Розенталя на улиці. Він пізнає їх докладно, показує на кождого з окрема пальцем і називає їх по. імени. Дальше впевняє з цілою рішучістю, що чув на власні уха, як Бекер намовляв їх посередно до замордованя Розенталя. Оборонець Бекера Джан Ф. МкІнтаєр (один з найвизначнійших нюйорських адвокатів) бере сьвідка на перехрестний огонь, але він не дає збити ся з пантелику і обстає при своїх зізнаннях. Проти сього сьвідка витягає МкІнтаєр гармату найтяжшого калібру: закидує йому кривоприсягу, бо він є налоговим злодієм, кількакратно караним, а в додатку не міг бачити мордерства Розенталя, бо під той час був поза Ню Йорком. Усе те оборонець Бекера обіцяє поперти відповідними доказами і сьвідками.

Входить на салю лисий мов коліно Роз (Rose), прибраний в новий чорний одяг, неначе на яке весілє або баль... У того сьвідка душа рогата і чорна, але він не боїть ся нікого, бо має ласку у прокуратора... Вітман обіцяв виєднати йому особисту вільність, наколи скаже перед судом усе те, що сказав йому самому у його канцелярії. І Роз говорить, неначе той школярик, що вивбубнив на память задану учителем лекцію. Говорить сьміло, певно і без тревоги. Говорить повних три години. Йому ніхто не перебиває, бо ціла авдиторія гейби перемінила ся в стовп соли. Роз знає Бекера як свою праву руку, бо вони оба дуже щиро приятелювали. Він був колектором Бекера, бо збирав для него від всіх властителів нюйорських нор товсті хабарі, котрими сей „примірний" наставник поліції ділив ся із своїми, такими як і він сам, настоятелями. Роз розповів судови цікаву-прецікаву історію, з котрої виходить, що Бекер не вартує навіть сухої гиляки... Його зізнаня зробили на цілій авдиторії, не виключаючи судіїв і адвокатів, величезне враженє! Ціла розправа потреває мабуть кілька тижнів.

Замах на Рузвельта.

Дня 14. с. м. стала ся бувшому президентови Рузвельтови сумна пригода. Коли він, будучи в Milwaukee, задержав ся автомобілем перед готелем Gilpatrick, щоби там виголосити перед численною авдиторією свою кандидатську промову, виступив з товпи соціялістичний фанатик з Ню Йорку, John Schrank, і вистрілив з револьвера до сидячого у самоході Рузвельта. Куля прошибла грубий пляк паперів, які екс-президент мав у своїй кишені, і застрягла в правій груди Рузвельта. Якби не ті папери, Рузвельт стратив би був безперечно житє, а так він лише не дуже тяжко ранений. Помимо рани в грудях і значного упливу крови, Рузвельт виголосив таки перед зібраною публикою свою промову, але опісля мусів удати ся до шпиталю і піддати ся операції. Лікарі не могли знайти в грудях Рузвельта револьверової кулї і з тої причини дуже занепокоїли ся. Рузвельт жартував собі з докторів і запевняв їх, що йому не грозить ніяка небезпека.

Божевільний Шранк, вистріливши одну кулю, хотів стріляти дальше, але йому витрутили смертоносне оруже з рук і віддали в руки поліції. Рузвельт питав Шранка, чому він до него стріляв, але сей не відповів нічого. На поліції виявив своє імя і місце пробуваня, а відтак сказав: „Кождий чоловік, що старає ся пораз третий обняти якийсь уряд, повинен бути застрілений!" В кишені атентатора найдено кілька записок, які сьвідчать, що він терпить на галюцинацію (привиди). На одній з тих карток, датованій 15. вересня 1912, находила ся така записка: „Я бачив у сні президента МкКінлея в монашім одязі і у нім я розпізнав Теодора Рузвельта. Президент сказав до мене: „Се є мій убійник. Пімсти мою смерть!" З тої і з кількох инших подібних записок видно, що Шранк несповна розуму і що мабуть не відповідає за свої вчинки.

Ся сумна пригода облетіла вже цілий сьвіт і вона причинить ся немало до популярности Рузвельта. Шанси Рузвельта, як кандидата на президентський столець, були доси не дуже великі, але тепер його імя підоскочить сильно в гору.

Важне для Нюйорчан.

Отсим повідомляю Хв. Братства і Товариства в Ню Йоуку, що Тов. ім. Мирослава Січинського винаняло галю на день 25. марця 1913. Просить ся всі нюйорські Братства і Товариства, щоби того дня не уладжували у себе ніяких забав.

Я. Корнат.

Муйко-Бачіківці.

Оба вони були міністрами при невеличкім дворі, у невеличкім государстві невеличкого государя. Оба були і великими і впливовими. Государ кликав обох завсе на головну раду і без них, чи то їх ради, нічого на власну руку не робив. Він сам нераз казав: „Панове міністри! на ваших плечах лежить цілий тягар обовязків нашого государства. Я вас прошу і заклинаю на вашу міністеріяльну совість, аби ваші совітовання (ради) були чисто річеві і мали на оці добро нашої країни, нашого любого, щиро відданого нашій опіці народа, нашого т. є. мого з вами государования. За ваші щирі заходи коло гаразду нашого государства дам вам з моєї високої государської ласки все, що красить великих державних мужів. Моя ласка для вас — се перший і найгарнійший від мене дар; а видимі знаки моєї ласки у формі відзнак і чинів, осібних ресорт і впливів, спадуть на вас мов небесна роса на спрагнений цьвіт серед пекучого літа".

Оба міністри мешкали у своїх віллях, чи то резиденціях і правили своєю громадою кождий на свій лад і після своєї умілости. Оба були собі споріднені, або, ги той казав, своякн, бо Муйко (так називав ся один з них, а другому було ймено Бачік) походив від одного брата, з тамтого боку (верха) гори Кирпата, а Бачік знова походив від другого рідного брата, що мешкав знова по сім боці верха (гори) Кирпата. Оба стриєчні брати, панове міністри, мали свої невеличкі примхи, котрі вилазили, ги той казав, мов шило з мішка тогди, як оба стали говорити чи з собою, чи то на міністеріяльній государственній нараді. Так міністер Муйко звик був говорити: „Так не може бути, аби кождий лазив до палати государя і тицькав своїх три ґрейцарі у наші міністеріяльні діла! Мусить бути один верх і один спід; верх має бути верхом, а спід під верхом". А Бачік знова мав свою примху і любив говорити: „Так должно бити, дабы всякий знал і разумил у громаді, что ділає ся тут на раді". „Бути" і „бити" не все одно!" — каже Муйко. „А гей, що не все одно", відповідає Бачік. І з тої причини, що не знали, коли „бити" а коли „бути", посварили ся часом міністри-родаки, але не гостро, от так, ги той каже, перемовили ся, а потім за годину-дві чоломкали ся (Бачік каже: боцькали ся) так сердечно, що аж голос відбивав ся о верх Кирпата.

Коли государ-владика обнимав своє владіне, а государства єще не було жадного і народ був без голови, не було тогди єще ріжниці ані межи Муйком і Бачіком, ані межи волостями чи то валалами, а гора Кирпата, то так, якби її не було. Оба міністри, хотяй перед вступленєм владики на государчий столець були без теки, то все таки були міністрами і адміністрували своїми хуторами чи то дворами, як Бачік каже, на свою руку, та тішили ся любовю своїх вірно відданих землячків. Міністри Муйко і Бачік сходили ся не раз і не два, „базікали" і „гуторили" і якось розуміли ся. Так само сходили ся і добрі землячки обох міністрів, і так само гуторили і базікали зі собою по щирости та по братерськи. Бувало як прийде празник у Муйка, то Бачік іде зі всіми своїми радними на празник до Муйка, а Муйко ходив зі своїми радними і цілим хутором на празник до Бачіка.

Дочекали ся нарешті міністри, і волостні, і вірні свого власного государя-владики; дочекали ся, бо очікували його довгі а довгі літа, так само горячо і нетерпеливо, як жиди обіцяної землї, або американські сітізени вибору президентом Вільсона. Що там було на привитаню володаря, яка радість, утіха, ентузіязм, того не списати і на воловій скірі. Всї хутори, всї валали, оба міністри з дворянами і з вірниками зійшли ся привитати государя. Запашні кадила хмарами уносили ся понад головами зібраних; музика, сьпіви, оклики і викрики на честь государя, мудрих міністрів, вірно відданих хуторян! Кого там не було і чого там не було, найби вам розповів котрийнебудь з міністрів: Муйко чи Бачік, бо вони все те уряджували, то і все знають. Всї говорили і гуторили, що аж тепер настане рай у царстві чи то государстві Муйків і Бачіків. Сам володар тішив ся тогди своїми мудрими міністрами мов дитина колачиком і пророкував собі і своїй країні сьвітлу будучність. Сам щирий, добряга, розумний і прочистий, часами великодушний, а часами і завзятий, але його володар обіцяв і хотів много зробити для своїх горожан, і при всїх гарних прикметах був би виріс і сам у силу і славу і народови був би дав імя.

Народ зітхнув з радости, як почув, що верховний государ уже в дорозі до їх країни, бо хотяй міністри були і рядили, то все такой казав люди, що ліпші пани як підпанки. Чи і міністри так думали, того нема ніде написаного в історії „Муйко-Бачіківців", за те в історичних аналах Муйко-Бачік в есть згадка про охоту деяких міністрів заміняти свій титул міністра на президента міністрів. Горожани тішили ся і говорили, що все піде від вступленя на престол владичий мов хліб з маслом. Буде, кажуть, голова одна, один гада, одні закони для всїх добрі, буде порядок, бо буде послух, всї підуть одною дорогою, буде своє військо, свої міністри, свій ряд, будуть школи, академії, інститути державні, всї горожани стануть за одного, а один за всїх. Дома буде лад і порядок, буде сила і повага, а ворог буде мусів зложити уха на себе, як той заяць, що почув гавкане хортів. „Все дамо! — кричали в один голос горожане нового владики, — податок, серце, душу — все, лише най буде у нас, як у других".

Та не так склало ся, як гадало ся... Межи міністрами, найблизшими його владичества дорадниками, махнув нечистий своїм нечистим хвостом і розвіяв всї надії на сто чи триста вітрів. Я, хотяй беру ся писати історію Муйко Бачіківців, мушу признати ся, що сам не знаю докладно, що стало ся у правлячих сферах країни Муйко-Бачиків, бо не кождому грішникови, хотяйби він був і історіком не знати яких Могіканів, вільно, чи там слободно, знати тайни правлячих дворів. Історія розкаже нащим внукам, котрі, так як чоловік від малпи, перетворять ся з Муйко Бачікового накорінку у накорінок рудих Янкесів, і не схотять може знати історії двірських тайн своїх предків, але натяк про Муйко-Бачіківське племя найде своє місце у всесьвітній історії, хотяйби навіть менший куток, чим Індіяни, і все такой щось лишить ся по Муйко-Бачіках... Якби історія зіґнорувала, не дай Боже, се так рідке в історії народів племя, то я раджу цікавим історікам будучноєти заглянути до судових актів великої республики Північних Сполучених Держав, а судові акти скажуть і найменшу подробицю, що то був за нарід ті Муйко-Бачіківці, звідки родом, хто його родив, звідки походив і яка була причина його загибели.

В згаданих актах найде цікавий все, всї подробиці історії того народа. І так, одні акти покажуть, яку власть мав государ; другі, яку власть мали міністри: як вони адміністрували, а вірників процесували, як вірники начальству диктували, а міністри тим диктатам повинували ся. Судові акти скажуть, як члени того народа з великого фанатизму всї свої бруди обнажали і перед широким сьвітом на публичнім майдані по ланитах себе смарували. Судові акти все скажуть, а тимчасом ми вернім до міністрів його величества государя і загляньмо потайком у їх карти. Шкода, щоби момент такий важний у історії так рідкого племени, як Муйко-Бачіківці, пішов в забутє, і забрав за собою сліди.

Отже міністри Муйко і Бачік. Як нечистий шибнув собою межи ті дві достойні персони і зчинив між ними не малу бурю, ніхто того не знає і тяжко, щоби хто дав які пояснення, досить, що посварили ся оба міністри і завізвали (проклямували) народ також до сварні, мовляв, коли сварять ся межи собою міністри, то треба посварити і нарід. Колись таке було, що пани сварили ся, а хлопи в обороні своїх панів голови собі розбивали, а навіть на смерть себе забивали. Хлопи зі собою ворогували, а пани сьміяли ся і смачні вина спивали. Чи удасть ся нашим міністрам втягнути у свою панську забаву робучий нарід, як не пімремо, то побачимо. Нашим міністрам пішло о якогось бахора-новородка. Муйко, мимоходом кажучи, одинокий (самотний) мав сплодити якийсь нащадок і тепер тішить ся, що Провидінє не дасть йому безслідно зійти з сего сьвіта, бо, мовляв, не заберу за собою слідів на тамтой сьвіт. Міністер Бачік, почувши про Муйкову радість, мав, мов той Ірод, засмутити ся і хотяй не шукав отверто заглади новородка, то все такой бомкнув десь-колись, при якійсь оказії, що нащадок міністра Муйка, есть невчасний і чи нині чи завтра, чи тепер чи в четвер, мусить віддати Богу духа, а Муйко остане знов „одинокий" і послідним в лінії мужеській роду Муйків. І з того прийшло до разпри, сварки і заверухи. Муйко визвав Бачіка на двобій (поєдинок), Бачік знова в горячці гніву порадив Муйкови, щоби не горожив ся, бо він, себто Бачік, знає щось цікавого, не дуже лицюючого мужеви стану, на міністра Муйка і готов зрадити цілому сьвітови його позакулісові зделки на володаря.

І Муйко і Бачік закидають собі тепер те, на що колись не звертали уваги; один другому закидає зраду. Муйко говорить, що Бачік не уміє говорити, ані писати, а є міністром, а Бачік знова закидає Муйкови, що не уміє ані писати, ані говорити, а есть міністром. Як зачувати, оба міністри мають вибрати ся десь сими днями до столиці і цілу справу віддати в руки свому володареви до порішення. Цілий спір обох міністрів має підклад релігійний і, як доходять нас слухи, має ходити обом міністрам о новородка. Необережний Бачік пробомкнув десь-колись о обрізаню (пев но новородка), а Муйко озлобив ся тим вельми і закинув Бачікови ні менше ні більше, а ґерезію, мовляв: новородок есть жіночого пола, то як може шалений Бачік таке гуторити! А по друге: я католик, а у католиків нема обрізання, лем хрещенє; за те подає в сумнів обряд Бачіка. Бачік, почувши такий арґумент, заявив во все услишаніє, що не буде робити жадної репліки, і диспуту з Муйком скінчив в послідній ноті до Муйка.

Що буде дальше з Муйко-Бачіківським племенем і як оба міністри „посетлюють" справу межи собою, нині голї вгадати, однакож ходять слухи, що вони, зіґнорувавши володаря, завізвуть мешканців своїх хуторів і валалів, щоби чубили ся за своїх посварених ся панів. Чи вірні послухають і чи підуть на кулаки межи собою, також не мож сказати нічого певного. Одно, що певне, то поголоска між народом, що межи панів хлопам не випадає мішати ся, бо пани почублять ся і знов полюблять ся, а хлопа голова такой буде боліти.

З обовязку історика Муйка-Бачікового племени буду по змозі реєструвати і на будуче всї історичні випадки сего нещасливого, нині вже вигибаючого на земли Вашінґтона племени, а хвальну Редакцію прошу приняти мої уваги у свій свободяний ґазеті, щоби і Ваші читачі знали, як то народи самі себе з'їдали.

Лїтописець.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО ДО РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!

ЖЕРТВИ НА ФОНД „РІДНА ШКОЛА" В ГАЛИЧИНЇ.

Заходом пп. Луки Товпишка, предс. Тов. „Українські Козаки" в Бруклинї, і Юліяна Павчака, члена „Просьвітної Ради", зібрано на балю „Українських Козаків" в Бруклинї, Н. Й. дня 12. с. м. отсї жертви: Л. Товпишко $5.00; по 50 цнт.: С. Лацко і О. Стеткевич; по 25 цнт.: Й. Флїнко, Ю. Павчак, І. Олїйник, Г. Литвин, М. Заверуха, М. Корецький. В. Карчевський, С. Подольський і П. Дутчак; по 10 цнт.: Параньќа Шеремета і Марія Герик; дрібними датками: $1.55 — Разом $10.00

Семен Пастернак з Індіяна, Па. зібрав на хрестинах у п. Василя Пастернака в Крік Сіти, Па., дня 6. жовтня с. р. слідуючі жертви: по 1 дол.: С. Пастернак, Ю. Шак, Я. Винник, В. Данилець, В. Пастернак, І. Батіг, М. Батіг, В. Угорняк і В. Кнїгиницький; по 50 цнт.: О. Сисак, Г. Калинчук, Р. Гнатюк, Ю. Бучковський, Н. Семанюк і М. Гільтайчук; М. Батіг 26 цнт. — Разом $12.26

Сголошено в ч. 41-ім „Свободи" 124.05

Загальна квота $146.31

ЖЕРТВИ НА УКР. ГОРОД У ЛЬВОВІ.

На український город у Львові зложили на мої руки: Ю. Сидор $4.00; І. Скиба $2.00; по 1 дол.: І. Ганц, М. Максимців, Т. Гавриленко, Г. Кулеба, С. Максимців, Д. Кушнїр, Н. Кушнїр, М. Всяка, А. Мартинів, І. Грицїв, М. Ганц; Е. Брездень, М. Косцїв, М. Гузар, М. Гирка, П. Горечко, І. Лялька, М. Миколїв, М. Гупаловський, Д. Чїсник, Т. Дубас, Е. Угорчак і М. Угорчак. — Разом $29.00

В ч. 35. „Нар. Волї" було огол 23.00

Разом $52.00

Сї гроші в сумі 260 кор. вислав я за посередництвом Олїнер Бродерс, 67 Клїнтон стр., Ню Йорк, на адресу „Сокіл-Батько" у Львові.

Стефан Чїснок,
96 Аве. А. Ню Йорк.

Від Редакції: н. С. Чїснок прислав нам посьвідку (ч. 60861) сеї посилки, з якої видно, що відіслано до Львова суму $53.20 (260 К).

0244 **Запитане.**

Тимко Війтович, член Р. Н. Союза, від. 146, з Hamtramck, Detroit, Mich. запитує отсею дорогою п. Вальтера Семенюка з Philadelphia, Pa., який анонсуєть ся в „Свободі", чому він не вислав йому замовлених у него портретів, хоч гроші за ті портрети одержав у реджистрованім листї єще перед двома місяцями. Чи п. Вальтер Семенюк не є часом звичайним обманцем? — нехай зараз відповість!

В МІСЯЦЮ ВЕРЕСНЮ 1912 р. ПРИСТУПИЛИ СЛІДУЮЧІ НОВІ ЧЛЕНИ ДО Р. Н. СОЮЗА:

Братство Пророка Ілії в Лічбурґ, Па.

В. 329. Романюк Дмитро, Назарук Кондрат, Юречко Василь, Тарновецький Григ., Токарик Михаїл, Токарик Евстахій, Гуменюк Розалія, Козак Василь, Назарук Афтаназий, Срочинський Іван. Саковський Юліян, Данилюк Гнат, Мороз Мафтей, Моздзер Гавриїл, Босняк Петро, Слободзян Гнат, Костюк Йосиф. Слободзян Іван, Слободзян Мих., Мельник Николай, Якимчук Василь, Фицик Іван, Фицик Прокоп, Кретович Кость, Назарук Роман, Назарук Теодор, Гуменюк Лука, Хомяк Іван, Саковський Ів., Демяник Юрко, Моздзер Тома.

Братство сьв. Михайла в Гестінґ, Па.

В. 331. Полсачок Юрій, Ганоль Йос., Дубіцкий Антін, Панґоніс Мартин, Пенпек Франко, Лесняк Іван,, Ванґрен Ст., Чабан Адам, Маркович Юрій, Дервецкий Гриць, Линґовський Тома, Ґембаля Йосиф, Грицко Андрій.

Братство сьв. Арх. Михаїла в Ралітон, Н. Дж.

В. 332. Лабюк Дмитро, Бриґіда Ів., Григорчук Тимотей, Филипчук Онуфрей, Куцак Осип, Данилюк Яків, Тимчук Яків, Ісаюк Яків, Пастернак Іван, Баранецкий Андрій, Никорчук Еліяш, Данилюк Николай, Гаврилишин Гнат, Антоничук Николай, Петрик Марія, Козун Анастазія, Бохонюк Юстина, Кравець Іван, Кравець Зузанна, Крисовата Анна, Захарків Петро, Зарецкий Еміль, Боняковський Йосиф, Николайчук Прокіп, Шамлій Михайло, Прокоп Марія, Гелфен Анна, Чоп Бортко, Медерак Лайош, Чехут Гнат, Амбросичук Марія, Ґройовський Войцех, Тиміс Станіслав.

В. 3. Баюс Мих., Телявський Сем., Ванат Іван, Кокос Кнеший, Гриненько Яків, Гундич Мирон, Кесельовський Н.

В. 7. Карабан Василь, Мислицкий Стефан, Роман Владислав.

В. 8. Тхорик Петро, Гавелей Матій.

В. 16. Солей Андрій, Русинко Іван.

В. 20. Гомза Осип.

В. 28. Онуда Захарий, Паленський Трофим, Когут Федор, Пашко Михайло, Прибуляк Юрий, Мельник Стефан.

В. 29. Кобеля Іван, Фрич Іван, Федак Василь, Корч Мартин, Мико Осип.

В. 32. Турин Михайло.

В. 33. Ковальчук Михаїл, Перхайла Франко, Факаш Іван, Когут Дм., Сивенький Михаїл, Василовський Антоній. Штимір Марцін. Дробот Дм., Кульбаба Гаврило, Дудич Мих., Ґілета Сем., Сендович Прокіп, Радковський Андрій.

В. 35. Пакош Михайло, Стиранка Николай.

В. 41. Ґунчовський Фердинанд.

В. 42. Чарнош Петро, Дячишин Гарасим, Вишовський Борис.

В. 46. Касенчак Петро, Ребович Ст., Фецко Іван.

В. 47. Рудакевич Гриць.

В. 49. Ланковський Адам.

В. 53. Климко Стефан.

В. 56. Гатала Кость, Каралонс Петро.

В. 63. Дзвіґайло Михайло, Лукасевич Михайло, Качмарик Василь.

В. 65. Кос Йосиф, Матлаґа Мих.

В. 71. Ляхович Петро.

В. 72. Васенда Іван.

В. 76. Якимів Вас., Сороколіт Петро.

В. 81. Беґановський Йосиф.

В. 82. Продан Николай.

В. 85. Криштофик Гриць, Барбарек Петро.

В. 90. Федкович Михайло.

В. 91. Чиж Іван. Новак Станіслав.

В. 94. Янчанка Йосиф.

В. 95. Зубик Павло.

В. 96. Лацик Михайло.

В. 97. Крак Стан., Корпантий Валий.

В. 99. Дзуш Іван, Серацкий Андрій, Мацків Диван, Соляр Федьо.

В. 102. Волощук Іван, Сломінський Григор., Щубака Антін.

В. 104. Пашкевич Стеф., Литка Дм.

В. 106. Березка Теодор, Дитко Фр., Максимець Теодор.

В. 107. Леґа Константин.

В. 108. Гримач Гнат, Федорович Он.

В. 109. Федор Андрій, Недоспаль Андрій, Внушак Петро, Басякда Томаш. Пиндзик Стефан.

В. 111. Дрегош Ілько.

В. 114. Шкрип Михайло.

В. 120. Вітов Юрко, Сатур Дмитро.

В. 124. Внусь Павло, Смаркуцкий Николай, Кочинаш Василь, Кочинаш Петро, Кочинаш Николай, Кочинаш Іван, Горбовий Василь, Кіцак Максим.

В. 127. Хомяк Стефан, Козак Михайло, Кісіль Стеф., Кісіль Іван.

В. 130. Хроновент Михайло, Кречківський Петро, Волошановський Стефан, Ґут Ілько, Баранецкий Іван.

В. 131. Гома Ева.

В. 133. Ковальчук Семен.

В. 136. Ананевич Олекса.

В. 139. Здебло Андрій.

В. 140. Дуткевич Стефан.

В. 141. Фаранюк Стефан, Кузмич Адам, Сенько Ник., Майсак Франко.

В. 142. Стадник Дмитро.

В. 146. Пелех Михайло.

В. 147. Мельничий Гриць, Дзуба Михайло, Хміль Андрій.

В. 151. Мешко Марія, Пекусь Євка, Михнич Настя, Голубовська Розал., Нестір Кат., Гасько Пар., Слота Пар., Гасько Маланка, Цибуляк Марія, Махнік Анна, Заремба Анна.

В. 154. Глушка Іван.

В. 155. Ґоліновський Осип.

В. 159. Колодій Конст., Сакала Яцко, Ляхович Йосиф.

В. 160. Завацка Текля, Галичин Ів.

В. 162. Пліс Николай, Нисевич Михайло, Демкович Іван, Бучинський Ів., Демкович Михайло, Гнатушко Іван, Панькевич Дмитро, Риґула Йос., Демкович Цициля, Прийма Николай, Іваніцкий Йосиф, Лібер Іван.

В. 167. Майгер Іван, Жешучинський Андрій.

В. 170. Когут Никола, Нараєвський Михаїл, Мельник Андрусь, Ставський Василь, Меленчук Теодор.

В. 175. Горбянський Николай, Дячишин Анастазія.

В. 177. Корчинський Михаїл.

В. 179. Трибінська Зофія.

В. 180. Піндак Гринь, Тимший М.

В. 184. Касіян Юрий.

В. 193. Лукей Василь.

В. 197. Мізенко Іван.

В. 198. Савущак Василь.

В. 199. Лащак Юлія, Касун Чілий.

В. 202. Боднар Анна, Кость Настя.

В. 204. Толопка Вас., Дзядів Вас.

В. 207. Кміт Іван.

В. 209. Трач Петро, Клячек Михаїл. Павлюх Григ., Сугар Петро, Полегонький Михаїл.

В. 211. Кардаш Вас., Стечек Дм.

В. 212. Михалко Андрій, Копчак Й.

В. 213. Смечинський Станіслав.

В. 216. Смарш Ксеня, Маковяк Розалія.

В. 217. Климців Петро, Пригода Як.

В. 218. Ясний Николай, Сокіл Осип, Стех Іван, Смалух Іван.

В. 219. Бриндзя Іван, Лонишин Анд.

В. 220. Рибак Михаїл, Саламак Клемен.

В. 222. Лешко Петро, Лецик Вас.

В. 223. Фещак Семен, Проць Іван.

В. 225. Демко Іван, Шпить Тимко.

В. 229. Маркович Стеф., Коцюпко Михаїл, Топольницкий Йосиф, Турінчак Євка, Півонський Йосиф, Папінчак Марія.

В. 230. Вітик Ілько, Писарський Левон.

В. 239. Крочак Олекса, Аркатин Гринько, Гелюх Мирон, Медвідь Николай, Табахарнюк Вас., Томашевський Петро.

В. 240. Липний Петро, Окрепкий Н.

В. 241. Негребецька Олена.

В. 243. Креденс Стеф., Шмуль Вас.

В. 245. Кушнір Василь, Климук Іван, Турко Михаїл, Гоцко Іван, Супель Йосиф, Карпішко Михаліна.

В. 246. Малішевський Юрко, Стипанчук Іван.

В. 247. Коростинський Константин, Долеба Николай, Елюсар Іван.

В. 248. Чайковський Теодор.

В. 249. Колотила Николай.

В. 250. Сенько Теодор.

В. 251. Савчин Михайло, Плетеня Михайло, Форнальд Михайло, Пелин Андрій, Дутка Николай.

В. 252. Ліщинська Марія, Бердий Анна, Халупа Анна, Голота Марія.

В. 255. Шищук Василь.

В. 256. Пушкаш Іван.

В. 260. Панічковський Войтко, Ґрох Андрій, Ґрох Дмитро.

В. 265. Федич Михайло, Данькулич Михайло молод.

В. 271. Мінчак Йосиф.

В. 273. Пиндус Гринько, Бабяк Яким, Колодій Іван, Рудик Андрій.

В. 277. Мовчук І., Гнатюк М., Гнатюк К., Крілина С.

В. 278. Лохалівський Ілько, Капій Максим, Кухта Михайло, Ярошунський Теодор, Іванів Михайло.

В. 282. Лисак Стеф., Фірман Вас.

В. 289. Мельник Дмитро.

В. 292. Шумський Юрий, Гребіник Марія.

В. 294. Плішка Макар.

В. 295. Пляхетка Іван.

В. 299. Куш Мих., Рилик Сташко, Бучковський Юрий.

В. 300. Тришніцкий Гриць, Павлат Петро, Сандак Михайло, Коваль Іван, Мисько Федьо, Рачак Стефан.

В. 301. Січевський Кирило.

В. 303. Бащук Николай.

В. 304. Ґвоздецький Гавриїл, Яворський Андрій, Прокопчич Петро, Головка Ґоргій, Кречковський Николай, Маричканич Мафтей, Ковальчук Григор., Весовський Михайло.

В. 308. Яріш Дмитро.

В. 316. Яремчук Стеф., Легкий Вас.

В. 318 Пергайло Анастазія.

В. 322. Заготинець Василь.

В. 323. Мазур Роман, Крикливий Никита, Юраш Михайло.

В. 324. Рогатинський Гнат, Недорода Онуфрій.

В. 325. Вислоцкий Іван, Вислоцька Ядвіґа, Вільгельм Марія.

В. 326. Космина Прокіп, Романишин Михайло.

В. 327. Ілько Роман, Ямковий Іґнац.

В. 330. Дячишин Григор., Кравецький Михайло, Мороз Онисько.

Т. Лабовський,
гол. рекорд. секретар.

Нові книжки і виданя.

Під прапором свободи. Вибір патріотичних деклямацій. Зібрав Д—о. Видавництво „Всеукраїнська Бібліотека". Число 5. Накладом Василя Гришка. Скрентон, Па. 1912. Сторін 94. Ціна 30 центів. — **Зміст:** 1. Передмова. 2. Катехизм української дитини. М. Соломка. 3. Рідна мова. С. Воробкевич. 4. У науці, у розраді. Ю. Федькович. 5. Наша мати. 6. Учіть ся. Т. Шевченко. 7. Де найдеть ся сила. К. Заклинський. 8. Наш край. 9. Любий край. П. Панченко. 10. Думка. У. Кравченко. 11. Знаєш, дитино? М. Козоріс. 12. Україні. М. Лукинюк. 13. Піду... Ф. Коковський. 14. Бережи! Ф. Мисько. 15. Моя любов. І. Франко. 16. На чужині. С. Воробкевич. 17. Моя віра. М. Чернявський. 18. Народний гимн. 19. В похід! П. Куліш. 20. Герої. Ф. Мисько. 21. До праці. Б. Грінченко. 22. Україна. О. Олесь. 23. Сьвятиня. П. Куліш. 24. За Вкраїну. У. Кравченко. 25. Ряди борців. М. Віконський. 26. Рідний край. Г. Чупринка. 27. Всюди нівечить ся правда. І. Франко. 28. Моїй сестричці. М. Коьчаненко. 29. Границя. Олекса К—а. 30. Мені однаково. Т. Шевченко. 31. До товариша. П. Грабовський. 32. Не пора! І. Франко. 33. Вічний народе! В. Пачовський. 34. Бережи маєток. І. Франко. 35. Гасло боротьби. О. Олесь. 36. Свитає. Олекса К—а. 37. Розвивай ся, дубе! І. Франко. 38. Любов до краю. О. Олесь. 39. Прокиньте ся! К. Устиянович. 40. Друже-брате! Надсон. 41. Сьміло други! 42. Думка. 43. На цвинтар сумно не йдіть. О. Олесь. 44. Супокій. І. Франко. 45. До України. С. Руданський. 46. Молитва заморських Українців. І. Доранович. 47. Проклятте. О. Олесь. 48. Наш прапор. М. Рус. 49. Колись... М. Віконський. 50 За рідний край. С. Ґреґорчіц. 51. До сестер Українок. М. Загірня. 52. Елеґія. Школиченко. 53. Нехай! О. Олесь. 54. Не квітни весно. О. Олесь. 55. Гей, ізгадайте. 56. Душа моя. О. Олесь. 57. Українським мученикам. О. Маковей. 58. Рекрут. І. Франко. 59. Відмова. Б. Грінченко. 60. Я плакав у сні. В. Пачовський. 61. Нести-б ся плачу. О. Олесь. 62. Моя Україно прекрасна. О. Олесь. 63. Вставайте. А. Супруненко. 64. Пісня будуччини. К. Заклинський. 65. Похоронний марш. 66. Доки? О. Олесь. 67. Гроби невинних. П. Карманський. 68. За що тебе скатовано. П. Карманський. 69. Тяжко, важко. І. Франко. 70. Погребна пісня. О. Олесь. 71. Пісня Хмельницького. С. Руданський. 72. Сьпів селян. В. Пачовський. — Як бачимо з повисшого списку, находить ся в сій невеличкій книжочці доволі споре число більших і менших віршиків, які надають ся до деклямацій на принагідних народних сходинах, особливо для нашої доростаючої молодіжи. Ся книжочка може стати у великій пригоді кождому Русинови і тому повинна находити ся в кождій руській хаті. З замовленями належить звертати ся на адресу: Basil Hryshko, 439 N. Sixth Ave, Scranton, Pa.

Дзвінок. Ілюстрована часопись для дітий і молодежи. Виходить у Львові 10. і 25. кождого місяця. — **Зміст** ч. 1. (з 10. вересня 1912): Галя: До школи! (вірш). — Галя: Нове перо. — На самітнім острові. — Микола Єремеєв: Без старших. Комедійка в двох діях. Переклав з російського Остап В. — Нова історія України. — Всячина. — Сьміховинка. — Праця і забава. — Переписка Редакції. — **Додаток для малих читачів:** Сутермайстер: Лис і слимак. — Із казок Езопа: Дроворуби та дуб. Дроворуб і Гермес. Дві миши. Зевес і черепаха. Кабан і лисиця. Вовк і осел. Лікар і хорий. — Загадки для малих читачів.

Жіноче Діло. (Осінь). Безплатний додаток до „Діла". Львів, дня 15. вересня 1912. — **Зміст:** Народні костюми. (Уваги жінки). — Др. В. Сіменович: Жінка в Америці. — Ол. Галичанка: Про коедукацію. — Карін-Міхаеліс-Странґелянд: Гроші в подружю. — Політичні права жінок у давній Греції. — О. Г.: Жінки інжініри. — Не Т—рд: Осінна мода. — Всячина. — В тексті находить ся кілька ілюстрацій.

Учитель. Орґан Українського Педаґоґічного Товариства. Виходить у Львові 20. кождого місяця. — **Зміст** ч. 1. (за вересень 1912): Від Видавництва. — Іван Ющишин: Жан Жак Руссо. — Я. Ф. Зеленкевич: Вільна школа. — Стефан Ковалів: Методична оцінка шкільного підручника п. з. „Рахунки для шкіл народних. Ч. IV." 1911. — Володимира Вільшанецька: Будуча жіноча виділова школа. — Критика і бібліоґрафія. — Звіт із загальних зборів Тов-а „Взаїмна Поміч Учительська". — В обороні прав нашої мови. — До Вп. Авторів, накладчиків і видавців. — Оповістка. — Оголошеня. — **Науковий додаток:** Іван Франко: Смерть Олега і староісляндська саґа про фатального коня. — Ф. Унжин: Вулькан серед вічних ледів. — А. П.: Тайни египетських пірамід. — Всячина.

Неділя. Безплатний додаток до „Діла". — **Зміст** ч. 35 (з дня 29. вересня 1912): С. Томашівський: Український національний герб. — Володимир Короленко: Огники. Переклав Д. Казармів. — Фрідріх Шіллер: Перстень Полікрата (вірш). Переклав Остап Грицай. — Д. Л.: Василь Шкрібляк. — Олександер Шевчук: Так сказав Заратустра. — Тарас Соколенко: Зелений луже! (вірш). — Іван Труш: Шевченко в пластичнім сьвіті. — С. С.: Як бог різьбив. — Йон Кряньа: Дядько Йон Рота. З румунського переклала Катерина Мандичевська.. — Записки. — Критичні замітки. — **Ілюстрації:** Василь Шкрібляк. — Памятник Шевченкови в с. Надієві долинського повіта.

Повідомлєнє.

THE EUROPEAN COLONIZATION COMPANY,
441 Drexel Building, Philadelphia, Pa.

Отсим повідомляє ся, що Руська Кольонія в West Millville розвиває ся дуже скоро, бо до того часу розпродано перейшло 1000 акрів землі, а переважно позакуповували самі Русини.

Тепер розпочали парцелювати кількасот акрів цілком близько при місті Millville. Та нова парцеляція лежить в середині межи двома „стрітами": одна веде до міста Bridgeton, а друга до Carmel. Та, що веде до міста Bridgeton курсує нею „Стріткара" між Millville а Bridgeton, а та що веде до Carmel незадово між Millville а Carmel буде так само іти „Стріткара".

Ся земля є дуже добра а положенє чудове і гарне. Земля суха, рівна і дуже урожайна. Інтересовані приїжджайте, не відкладайте на завтра. Нині Вам добре сю землю оглянути і випробувати, бо в сусідстві Руської Кольонії є сотки фарм, які управляють переважно Американці.

Ся земля є попарцельована по пять акрів, але хто годен, може купувати кілько хоче парцель. В тій парцелі одна 5-акрова фарма коштує $376.00. Лише треба дати $100.00 задатку, а решта на чиплат, $5.00 або $10.00 місячно. Хто платить згори, дістає опуст 5 процент, і до того, протягом двох-трох тижнів дістане чистий „дід" „Guarantee Deed" або по нашому „Інтабуляція".

Родимці! Чи не добра для Вас спосібність? Кождий з нас мріє щоби бути незалежним, не слухати фабричних трубів та гуків, або спускати ся в підземні майни. Як закупите в West Millville кавалок землі, то відчуєте що ущасливилисьте себе і свою родину, бо всі житєві средства будете мали свої і не будете потребувати платити високі ренти. Не одні купуєте „лоти" і платите за них високу ціну, або кілько то з нас закуповують фарми в пустинях, де нема ні міста ні фабрик. О тім вже писалисьмо що тут є міліонові міста, що тут є цивілізація, що тут що години трен їде з Philadelphia до Millville і з Millville до Philadelphia, а тікет коштує Вас лише $1.32 в обі сторони.

Тоті що уже позакуповували а перемуфують я на свої фарми, Компанія обіцяє їм дати 5 акрів даром, де будуть могли побудувати Школу, Церков і инші інституції які громада буде потребувати.

Родимці! Спішіть, доки маєте добру нагоду. Прилучіть ся до тих близько 100 родин, котрі до тепер у нас закупили землю а побудуємо велике, богате і красне руське місто.

Можете приїждати кождого дня і оглянути сю землю, або пишіть по руськи з повним довірєм.

В нашім бюрі занимають уряди Русини.

THE EUROPEAN COLONIZATION CO.,
441 Drexel Building, 5th & Chestnut Sts, Philadelphia, Pa.

ПОЗІР! ПОЗІР!

усі ті, що змінюють свої адреси.

Експедиція нашої часописи просить усіх тих Вп. Родимців, читачів нашої часописи, які змінюють місце свого побуту чи помешканя, повідомлювати про се адміністрацію „Свободи" після поданого понизше взірця:

Член відділу Р. Н. Союза ч... ....

Імя і назвиско мое звучить ....

....

Моя стара адреса звучить ....

....

Прошу посилати „Свободу" на нову адресу, яка звучить ....

....

SVOBODA
83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Книжки

котрі можна дістати в друкарні „Свободи":

	цнт.
Ангел та пустельник	15
Америка	15
Американець, веселий образ з житя народу	15
Бери та читай	30
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з образками	35
В Старім і Новім краю	25
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий	10
Доля галицької сироти	5
Дещо про зьвірята	30
Дещо про права і суди	10
Дорога до сьвідомости	10
Еміґрант	15
Журавлї	10
Жите, зарібки, орґанізації і т. п. в Зл. Держ.	15
Зуб за зуб	10
Казки за Циганів	10
Коротка історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Народний рух австр.-угор. Русинів	15
Оповідане про Алї Бабу і сорок розбійників	20
О підземних скарбах	25
Оповіданя про заздрих богів	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Рщар і смерть	5
Розмова Поляка з Русином	10
Релїгійні віровання	20
Русько-англійський тлумач	60
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товариска ворожка	15
Хто з чого жие	15
Унія в Америці	20
Які то є люди на земли, з 20 образ.	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Хлопська доля	5

Молитвенники і книжки богослужебні та релїгійні.

Звичайна оправа.

Зборник	1.90
Зборничок	1.30
Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хлїб душі	60
Хлїб душі, латинськими буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Друг душі	50
Горі Серце	34
Ізборник Церковний, малий	70
Ізборник Церковний, мал. лат. бук.	70
Молитвенник, галицкий	66
Псалтир, малий	1.20
Сокровище Души	80
Збірничок	55
Збірник найкрасших пісень церк.	10
Ангельський хор, збірник народно-церков. пісень під ноти ч. І.	25
Ангельський хор, часть II.	5

Гарна оправа.

Бог Надежда Моя	2.00
Хлїб Душі	1.80
Хлїб Душі, латинськими буквами	2.00
Дорога	1.70
Дорога, малий	1.00
Друг Душі	1.30
Горі Серце	1.10
Молитвенник	1.80
Молитвенник, латинськими букв.	1.80

Друки.

Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Помяник за помершихь	10
Папір листовий з вінєтами, оден	2

Замовленя належить висилати на адресу:

SVOBODA,
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЦЇНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДЇ".

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платять ся після специяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно один раз в рубриці „Рух в Відділах Р. Н. Союза".

ОГОЛОШЕНЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ І БАЛЇВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центів від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і инші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошене адреси 25 центів.

2) Належитість за всяке оголошене мусить бути прислана з гори та в цїлости. В противнім разі оголошене безуслівно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками

3) Кожде оголошене мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім воно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає нїякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким злї обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошене несовісної фірми; кромі сего редакція доложить всїх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошене, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошене.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній стороні паперу.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає нїяких поквітовань.

Всячина.

Реформа календаря. В Женеві (Швайцарія) в короткім часі відбуде ся міжнародний з'їзд для реформи календаря. Під розваґу возьме з'їзд декілька предлоґ. Найінтереснїйша предлога належить до Лєроа Бойда. Сей календар дїлить рік не на дванайцять, лише на тринайцять місяців. Тринайцятий місяць, названий „сонічним", мав би бути введений між червнем і липнем. Кождий місяць має рівно чотири тижні, кождий тиждень, по давному, сім день. Звичайний, не переступний рік, рівнає ся при таких условинах 28x13=364+1 день, котрий припадає на 1. січня, не входить в рахубу і називає ся „Новий Рік", не маючи при тім ніякої назви, нї неділї, нї суботи, нї взагалі ніякої иншої. Сей день, велике сьвято, має знаменувати початок календаря. Для переступного року при кінци грудня додано би один день, іменно 366-тий, що називав би ся „конець переступного року", та й не зміняв би звичайного числа тижнів.

Найстарший лікар Анґлії. В Ліле Бурстед помер недавно найстарший лікар і судія мира, др. Едґар Жон, в віці 102 літ (уродив ся в 1810. р.). Покійний Жон радив питаючим: „Коли хочете жити сто літ, не куріть тютюну, не пийте алькоголю, уживайте як найбільше руху, а що найважнїйше, будьте все веселими і вдоволеними". Др. Жон випив в своїм житю одну одиноку склянку пива в 1862. р. Походив він з родини, яка довго жила. Його батько помер маючи 90 літ, сестра померла в 100. році житя, а жиючий ще брат має тепер понад 90 літ.

Гробниці мікадів. Японський парлямент призначив на будову гробниці для цісаря Мутсуґіта 1,200 000 єнів, або $600.000. Цікавим буде знати, які є в Японії звичаї що до вибору місця для помершого мікада. В тім напрямі були в історії Японії дві доби. Перша з них є з XIV. в., а на неї складають ся дивні обряди, позичені від сусїдного Китаю. Японські духовні вишукували стада білих волів і випускали їх оподалік цісарської палати; те місце, яке воли собі найбільше вподобали, уважано за особливо щасливе і сьвяте і тут починано будову гробівця. Коли воли задержали ся на рівнині, копано глубоку яму; коли в горах, виковувано в скалі печеру відповідної величини. Закон велів, щоби гробниця була викінчена до 43 днів. Всї робітники, жінки помершого, як також діти, які прийшли на сьвіт в році його смерти, вкінци стадо білих волів і найвисший духовний, який перший відправляв молитви по помершім мікаді, окружали гробницю. Серед сьпіву тихих жалібних пісень замуровувано із вні гробницю. З початком минулого столїтя найшов анґлїйский подорожний, Джем Сміт, в одним з міст в північній Японії, гробницю одного з цісарів. В печері, якої часть була вже знищена землетрясенєм, найшов коло камінної гробницї, де були кости мікада, цілі купи костий людий і звірят. Друга доба відзначає ся більшою людяностю і естетичним змислом. Під гробницю вибирали місце не воли, але білі голуби або синогорлиці. Таке місце пізнавано також по обильности ростучих на нїм білих комашок, доокола яких літали рої пчіл і мотилїв, які несли на своїх крилах таємничі гієроґліфи. І тепер також виконувано або виковувано камінну гробницю, однак не було вже крику живцем замурованих, але у воздусї шелестїли сотки білих мотилїв з жалібним знаком на крилах.

Досліди причин смертности дїтий. Звісний російський учений проф. Мечніков, що мешкає постійно в Парижи, занимає ся від довшого часу дослідом причин смертности дїтий і перед кількома лїтами здавав з сего звіт французькій академії наук, котра однак тоді не згодила ся на його теорію. Мечніков не понехав однак дальших дослідів в тім напрямі і протягом останних лїт зібрав нові докази на поперте своїх теорій і постановив подати їх до відома ширшого загалу.

У Франції померло минулого року поверх 20 тисяч дїтий в першім році житя. Більшість з них занедужала протягом лїта, підчас великої спеки, серед желудкових проявів. Причини сеї хороби видить учений в ново відкритім бацилю, який назвав „proteus-ом". Осїдком сего бацилїя є кінські відходи, а розносить його вітер і мухи. В анґлїйських і нїмецьких містах замітає ся і зливає ся улицї, особливо лїтом, по кілька разів денно, а крім сего безнастанно усуває ся з улиць всяку нечистоту, завдяки чому смертельність дїтий є там розмірно дуже незначна. У Франції ся справа занедбана; улицї чистить ся всего раз денно, в наслідок чого уносить ся в воздусї міліярди мікрсбів, які люди вдихають.

Досліди сї ще не скінчені, проте Мечніков висказує ся про них дуже обережно, що єсли його теорія сповнить ся, то треба буде взяти ся енерґічно до нового бацилїя. Нищити його належить чищенєм улиць і нищенєм мух. Мухи, як звісно, розносять множество найгірших бацилїв і є найнебезпечнїйшими розсадниками всїляких пошесних недуг.

Головний Уряд „Р. Н. Союза“.

Духовний Отець:
о. Дмитро Хомяк, Simpson, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Білик, Chicago, Ill.

Місто-предсідатель:
Василь Сувак, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Михайло Угорчак, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 525 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Стефан Милянович, Jersey City, N. J.
Йосиф Ялечко, Ramey, Pa.

Радні:
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
Николай Ваверчак, Perth Amboy, N. J.
Володимир Каськів, Ansonia, Conn.
Дмитро Мотало, Chicago, Ill.
о. Мирон Данилович, Ansonia, Conn.
Андрій Гальчак, McKees Rocks, Pa.

Редактор „Свободи“:
Осип Стеткевич, 83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Завідатель „Свободи“:
Андрій Савка, 83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союза“ находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі), Jersey City, N. J.

Просьвітна Рада:
Др. В. Сименович, 1956 Armitage Ave., Chicago, Ill.
Е. Струтинська, Chicago, Ill.
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Д. Андрейко, New Britain, Conn.
А. Горбаль, Derby, Conn.
Др. І. Копистянський, Shamokin, Pa.
Ю. Павчак, Brooklyn, N. Y.

ДО МІСЦЕВИХ СЕКРЕТАРІВ І ОРГАНІЗАТОРІВ Р. Н. СОЮЗА.

ЗАЯВА.

Отсим повідомляю усіх Впов. П. П. місцевих урядників і організаторів, що посмертна запомога може бути записана лише після § 159 нового статута Р. Н. Союза і після кляс, котрі суть вичислені в сім параґрафі. Запис посмертного на особи чужі, на церкви або на всякі иньші інституції, не є важний, бо се супротивляє ся законам Злучених Держав Північної Америки.

При виповнюваню деклярацій прошу уважати, щоби кожда точка була докладно виповнена. На кожде запитане в деклярації, прошу відповісти докладно, а єсли немаєте відповіди на котру небудь точку, прошу дати криску (————). Деклярації невиповнені точно, не будуть одобрені Екзекутивним комітетом і зістануть звернені до поправи дотичному відділови.

При змінах спадкоємців прошу застосуватись до § 159 нового статута. В противнім случаю, така зміна буде неважна.

При зміні посмертного, прошу застосуватись до § 178 статута. Зміна, котра не буде виповнена після сего параграфу, зістане уневажнена і не буде принята Екзекутивним Комітетом.

При змінах спадкоємців, посмертного, адресів і т. п. прошу уживати готових друків Р. Н. Союза. Єсли котрий з Впов. П. П. секретарів не має таких друків у себе, нехай напише, яких друків бракує, а я сейчас вишлю.

Михайло Угорчан,
Голов. Рекорд. секретар Р. Н. Союза.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. „Товариство Українських Соколів“, від. 170 повідомляє своїх членів так місцевих як і позамісцевих, що місячний мітінґ відбуде ся в суботу, дня 19 го жовтня (октобра) 1912 р. в церковній гали сор. Greene & Sussex Sts. Взиває ся всіх членів, щоби безусловно на тім мітінґу явили ся, бо суть дуже важні справи до полагодження. Неявившй ся на тім мітінґу член заплатить 50 цнт. а урядник $1.00 кари. Звертає ся впослідне увагу довгуючим членам, що єсли на сім мітінґу своїх довгів не поплатять, будуть безусловно так з Товариства як і Р. Н. Союза вимазані. Мітінґ розпічне ся точно о годині 8-ій вечером. Ті, що хотять вступити до Тов. Укр. Соколів, зволять ласкаво явитись о 7-ій годині того самого дня. Гаразд! — Ст. Милянович, предс.; А. Шостак, фін. секрет.; А. Савка, касієр.; М. Микитишин, рекорд. секр.

ЧІКАҐО, ІЛЛ. Бр. сьв. О. Николая, від. 106, буде мати квартальний мітінґ в неділю, дня 27-го жовтня с. р., о год. 1-ій пополудни. На тім мітінґу кождий член має явити ся, а котрий має довг до Братства або до Союза, а на тім мітінґу не буде і не заплатить, то після ухвали з річного мітінґу зістане виключений з Р. Н. Союза. Котрий член не явить ся на тім мітінґу, буде караний 50 цнт., а урядник $1.00. — А. Курило, предс.; Н. Николишин, секр.

ВІЛКЕС БАРРЕ, ПА. Братство сьв. о. Никилая, від. 99, подає до відомости своїм членам, що звичайний мітінґ відбуде ся дня 20-го жовтня с. р. точно о год. 2 ій попол. бо суть важні справи до полагодження. Також подає ся до відома членам, що баль Братства сьв. о. Николая відбуде ся дня 2-го падолиста с. р. т. є. в суботу, в гали Шайни. — Петро Герман, секретар.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Братство сьв. Арх. Михаїла, від. 209, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбуде ся дня 27 го жовтня с. р. точно о год 2 ій пополудни в гали церковній сьв. Димитрія, при Rahway Ave. Довгуючі члени мають вирівнати свої довги, бо в противнім разі зістануть суспендовані. Котрий член не явить ся на тім мітінґу в означенім часі, заплатить кару 50 цнт., а урядник 1.00 дол. — В. Маланчак, предс.; М. Симлик, кас.; М. Проскура, секр.

НЮ АЛЕКСАНДРІЯ, ПА. Тов. „Зап. Січ“, від. 232, пошукує свого члена, Дмитра Челoвського, котрий відійшов з сего плейсу ще перед 3 місяцями і не дає доси про себе знати. Ходить чутка, що він вже не жиє. Хто би про него знав, або він сам, нехай донесе на адресу секретаря: Nick. Sycyk, P. O. Box 327, New Alexandria, Pa.

СПРІНҐ ВАЛЕЙ, Н. Й. Тов. „Українська Просьвіта“, від. 257, вибрало на річнім мітінґу дня 23 вересня с. р. отсей новий уряд: Й. Цаповський, предс.; Марія Решетовська, кас.; В. Заборський, секр. Ухвалено принимати до Товариства нових членів через 2 місяці без вступного, а до Р. Н. С. після статута. Всі письма просить ся висилати на адресу секретаря: Wasyl Zaborski, Box 96, Spring Valley, N. Y.

СТ. ЛУІС, МО. Бр. сьв. Михаїла від. 14, подає до відомости всім своїм членам, що триквартальний мітінґ відбуде ся 20-го жовтня с. р. в гали церковній, зараз по Службі Божій. На той мітінґ мають явити ся всі члени, бо суть дуже важні справи до полагодження. Буде також справоздане контрольної Комісії. Котрий член не явить ся на той мітінґ, буде караний після ухвали.

Нових членів принимати ся буде до нашого Братства без вступного в місяцю падолисті а до Р. Н. Союза після статутів. — Ст. Курила, предс.; М. Риджак, кас.; Ст. Макара, секр.

ДЖЕНЕТ, ПА. Бр. сьв. Димитрія, від. 207, повідомляє своїх членів, що дня 13-го жовтня с. р. відбув ся річний мітінґ, на котрім вибрано слідуючий новий уряд: В. Сенчишин, пр.; М. Печінка, заст. предс.; І. Кміть, секр.; М. Ґубіш, заст. секр.; Н. Опар, кас.; В. Яворський, заст. кас.; Т. Опалюх, дверник; М. Яворський, капітан; Л. Монастирський, доз. хорих; контрольна комісія: Д. Оринич і І. Оринич. Всі листи тикаючі ся Братства прошу адресувати: Іван Кміть, Box 434, Jeanette, Pa. — І. Кміть, секретар.

На віче!

Дня 19 го жовтня 1912 т. є. в суботу о годині 8-ій вечером відбуде ся в Auburn, N. Y. в школі парохіяльній віче, на котрім буде реферувати п. С. Демидчук зі Львова. О численну участь просить

о. Філемон Тарнавський.

Звіт

фонду на ювилейний дар Ів. Франкови, зібраного в Ню Йорку.

Загальна сума, яку вібрав Котет по день 12-го жовтня с. р. виносить - - - $132.57
Розходу було - - - 14.38
Остає $118.19

Просить ся ті Хв. Товариства і Братства, котрі єще доси не прислали гроший за тікети з віча з дня 25-го серпня с. р. на фонд Ів. Франкови, щоби постарались зробити се найпальше до кінця жовтня, позаяк Комітет не може здати справоздання в часописах з вічевих тікетів. Котре Братство чи Товариство не виповнить в означеним часі свого обовязку, буде наражене на прилюдне опублікованє в ґазетах. Гроші за спадані висше тікети просить ся доручити касієрови С. Чосникови, 96 Ave. A., New York.

Комітет

Пошукування.

Дорога жінко Катерино! Пошукую Тебе умильно. Длячого на мій лист не дасш відповіди? Бажаю жити з Тобою, а ти від мене сторониш. Приїзджай або відпиши зараз. Твій муж Теодор Бернацкі, 161 Fourth St, New York, N. Y.